

Київській національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Аналіз грошових потоків суб'єкта господарювання

Студентка 2 курсу, 6 групи,

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізації «Фінансова аналітика»

Андріївна

Понкратова Дар'я

Науковий керівник

к.е.н. доцент кафедри

фінансового аналізу та аудиту

Петрівна

Міняйло Вікторія

Науковий консультант

Науковий ступінь

Вчене звання

П.І.Б.

Гарант освітньої програми

к.е.н. доцент кафедри

фінансового аналізу та аудиту

Степанівна

Барабаш Наталія

Київ 2018

ЗМІСТ

Аналіз грошових потоків суб'єкта господарювання

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 1.1. Економічна сутність грошових потоків суб'єкта господарювання, як об'єкт аналізу.
- 1.2. Оцінка правової бази та спеціальної літератури з питань обліку, аналізу та контролю грошових потоків суб'єкта господарювання.
- 1.3. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПП «ФЕНІКС АГРО».

Висновки до першого розділу.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 2.1. Класифікація економічної інформації для потреб аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.
- 2.2. Формування облікової інформації в інформаційній системі управління грошовими потоками суб'єкта господарювання.
- 2.3. Організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 3.1 Організація аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.
- 3.2. Методика аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання
- 3.3. Аналіз грошових потоків суб'єкта господарювання в умовах сучасних інформаційних систем.

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Успішне функціонування підприємства в ринкових умовах можливе лише за умов здійснення безперервного руху грошових коштів — їх надходження і витрачання, забезпечення наявності певного вільного залишку на рахунках банку. Особливо важливим це стає в умовах ринкової економіки, коли функціонування суб'єктів господарювання являє собою складний динамічний процес, який ускладнюється циклічним характером обігу грошових коштів. Будь-яке керівництво в таких умовах має шукати ефективні шляхи та визначити джерела фінансування, забезпечуючи при цьому оптимальну структуру грошових потоків, раціональне розміщення наявних коштів у відповідних елементах активів, достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі, що зрештою дозволить забезпечити його стійкий подальший розвиток.

Дослідженням сутності аналізу грошових потоків займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Н. Аванесова, І. Бланк, Є. Мних, Н. Завадська, О. Непочатенко, В. Ясищена, І. Несходовський, Н. Барабаш, С. Черниш, Л. Височіна, Т. Власюк та інші. Багатоаспектність окресленої проблеми і недостатність вирішення теоретичних питань підтверджує актуальність обраної теми.

Мета випускної кваліфікаційної роботи науково-теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій з аналізу грошових потоків суб'єктів господарювання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- надати економічну характеристику грошовим потокам суб'єктів господарювання;
- дослідити теоретичні основи обліку, контролю і аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання;
- надати організаційно-економічну характеристику підприємства ПП «Фенікс Агро»;

- визначити організаційно-інформативну модель аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання;
- провести загальний аналіз джерел утворення і напрямів використання грошових потоків суб'єкта господарювання;
- проаналізувати рух та ефективність використання джерел утворення та напрямів використання грошових потоків суб'єкта господарювання;
- дослідити організацію та методику аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання;
- провести узагальнення результатів аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Об'єкт дослідження є процес аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Предмет дослідження: є сукупність теоретичних і практичних питань з аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання; механізми утворення та використання грошових потоків.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання. Для розкриття сутності та змісту категорій застосовувались методи теоретичного узагальнення – аналіз та синтез, індукція і дедукція, системний підхід, порівняння, аналогія, абстрагування. Метод причинно-наслідкового зв'язку, абстрактно-логічний метод та метод групування використовувались для виділення об'єктів і елементів аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання, розкриття його сутності та значущості; історичний і логічний методи – при дослідженні теоретичних аспектів аналізу грошових потоків суб'єктів господарювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення аналізу грошових потоків суб'єктів господарювання.

Практична цінність. Одержані результати спрямовані на підвищення рівня організації та проведення аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання. Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме

зростанню якості класифікації та аналізу грошових потоків підприємства. Для ефективного розв'язання задач оперативного аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання було запропоновано досягати за умови проектування їх на базі сучасних інформаційних систем.

Апробація результатів дослідження. Основні положення аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання були обговорені на студентській конференції «» які відбулась 2018 року, за результатами дослідження опубліковано статтю «» у збірнику «» КНТЕУ.

Структура, зміст та обсяги магістерської роботи. Випускна кваліфікаційна робота за структурою включає в себе вступ, три основних розділи, присвячених дослідженню аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання, висновки, список використаних джерел на 9 сторінках, що налічує 96 найменувань. Основний зміст роботи 94 сторінки, робота містить 6 рисунків, 17 таблиць, та 11 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Економічна сутність грошових потоків суб'єкта господарювання, як об'єкт аналізу.

В процесі господарської та іншої діяльності підприємство постійно вступають у взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання при здійсненні угод, що оформлюються, і закріплюються договорами: з постачальниками – за одержані товари та послуги, з покупцями – за придбані ними товари, з банками – за одержання коштів і погашення кредитів, з іншими юридичними та фізичними особами – за транспортні та інші послуги, електроенергію, паливо, з працівниками – із заробітної плати, за наданих їх позик, і все це відбувається за допомогою грошових коштів.

Грошові зв'язки – необхідна умова діяльності підприємства, оскільки вони забезпечують безперебійну поставку товарів, обладнання, запасних частин та інших матеріальних цінностей. Оформляються і закріплюються господарські зв'язки контрактами, відповідно до яких одне підприємство виступає постачальником, а інше – покупцем, а значить і платником. Чітка організація розрахунків між постачальниками і покупцями безпосередньо впливає на прискорення обертання оборотних активів і своєчасне надходження грошових коштів від реалізації.

Грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання, звідси, грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Грошові потоки підприємства – це сукупність власних грошових доходів і надходжень ззовні (залучених і позикових коштів), що знаходяться в його розпорядженні і призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат, пов'язаних з розширенням виробництва і економічним стимулюванням.

Грошовим потокам підприємств притаманні такі властивості:

- грошові потоки мають стадію утворення;
- грошові потоки відображають відношення до власності;
- грошові потоки мають джерела формування та цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура грошових потоків [26, с. 78].

Функціонування підприємства неможливе без використання фінансових ресурсів. Доходи та витрати формуються внаслідок господарських операцій і вимагають суворого цільового спрямування для досягнення мети та завдань підприємства. Порушення цих умов призводить до дисбалансу інших компонентів економічних ресурсів, до фінансової залежності від суб'єкта господарської діяльності, від технічної відсталості виробництва. Виходячи з цього, ефективність управління найбільш ліквідними ресурсами, які залежить від оптимального та своєчасного контролю за використанням коштів, визначає можливість подальшого розвитку та рівень фінансової стабільності компанії. Тобто грошові кошти є одним з важливих факторів, що визначають фінансовий стан компанії. Значення та роль грошей на рівні компанії вимагають окремих детальних досліджень, визначення стратегії та тактики. Класифікація грошових коштів підприємств зображена у табл. 1.1.

Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі відбувається формування власних ресурсів компанії, її прибуток, залучення джерел фінансування господарської діяльності, розподіл прибутку, що впливає з цієї діяльності, їх використання для розвитку підприємства. Формування раціональної структури фондів джерел грошових коштів бізнес-структур для фінансування необхідної суми витрат та забезпечення бажаного рівня доходів є однією з найважливіших завдань фінансів цих структур.

В основі фінансової діяльності підприємств лежить здійснення витрат і формування доходів. Витрати забезпечуються за рахунок фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємств. Підсумки

фінансової діяльності відображаються у фінансових результатах — прибутках чи збитках [27].

Таблиця 1.1

Класифікація грошових коштів підприємства [28]

№	Ознака	Види
1.	Види грошових коштів за джерелами їх утворення	1. Власні 2. Залучені
2.	Види грошових коштів за термінами залучення	1. Необмежені (власні грошові кошти) 2. Термінові: - грошові ресурси, термін залучення яких більше одного року - грошові ресурси, термін залучення до одного року
3.	Види грошових коштів за ознакою платності	1. Безоплатні 2. Платні
4.	Види грошових коштів за найменуванням валюти	1. Грошові кошти в національній валюті 2. Грошові кошти в іноземній валюті
5.	Види грошових потоків за обігом	1. Готівкові 2. Безготівкові

Об'єктивною необхідністю при управлінні грошовими потоками є структурування грошових потоків — формування упорядкованої сукупності грошових потоків відповідно до встановленого критерію (або групи критеріїв) та визначення їх базових функціонально-організаційних особливостей.

При цьому структурування грошових потоків дає змогу забезпечити нівелювання впливу особливостей окремих грошових потоків на процес управління за рахунок формування об'єкта управління на основі цільової вибірки грошових потоків, а також спрощення та зменшення обсягів інформаційної бази прийняття управлінських фінансових рішень за рахунок використання результуючих показників (як загальних, так і часткових). Тому для потреб управління грошовими потоками підприємства та формування інформаційної бази, яка використовується для обґрунтування та прийняття управлінських фінансових рішень, сукупність грошових потоків, що

генерується суб'єктом господарювання, доцільно згрупувати в однорідні цілісні групи — види грошових потоків (табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Класифікація грошових потоків суб'єкта господарювання

№ з/п	Критерій або ознака класифікації	Класифікаційна сукупність
1.	Вид фінансово-господарської діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • Операційний грошовий потік; • Інвестиційний грошовий потік; • Фінансовий грошовий потік.
2.	Масштаб діяльності (центри формування грошових потоків)	<ul style="list-style-type: none"> • Грошовий потік по підприємству; • Грошовий потік по підрозділах; • Грошовий потік по центрах відповідальності; • Грошовий потік по господарській операції.
3.	Зміна залишків грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> • Вхідні грошові потоки; • Вихідні грошові потоки.
4.	Валюта деномінації	<ul style="list-style-type: none"> • Грошові потоки в національній валюті; • Грошові потоки в іноземній валюті.
5.	Значимість грошових потоків	<ul style="list-style-type: none"> • Пріоритетні грошові потоки; • Другорядні грошові потоки; • Обслуговуючі грошові потоки.
6.	Розподіл у часі	<ul style="list-style-type: none"> • Поточні (теперішні) грошові потоки; • Очікувані (майбутні) грошові потоки.

Ефективність управління грошовими потоками визначається такими обставинами:

- грошові потоки забезпечують господарську діяльність в усіх її аспектах;
- розвиток підприємства і його фінансова стійкість визначаються тим, наскільки синхронізовані між собою в обсягах і часі грошові потоки;
- раціональні грошові потоки допомагають забезпечити ритмічність операційної діяльності;
- ефективне управління грошовими потоками зменшує необхідність залучення капіталу;
- з оптимізацією грошових потоків прискорюється оборотність оборотного капіталу підприємств;

- активні форми управління грошовими потоками дають змогу підвищити прибутковість операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів та знизити ризик неплатоспроможності [42].

Грошовий потік охоплює велику кількість потоків грошових коштів, які обслуговують господарську діяльність. Для ефективнішого та цілеспрямованого управління ними грошові потоки класифікують за різними ознаками (Додаток А).

Управління грошовими потоками ґрунтується на принципах: інформаційної достовірності, збалансованості, ефективності та ліквідності.

Важлива роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими основними положеннями.

1. Грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності практично у всіх його аспектах. У переносному сенсі потік грошей можна представити як систему «фінансового кровотоку» господарського організму підприємства. Ефективно організовані грошові потоки компанії є найважливішим симптомом «фінансового здоров'я», що є передумовою досягнення високоякісних результатів своєї господарської діяльності в цілому.

2. Ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансовий баланс суб'єкта господарювання в процесі стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість підприємства багато в чому визначаються тим, наскільки різні типи потоків коштів синхронізуються один з одним з точки зору обсягу та часу. Високий рівень синхронізації забезпечує важливе прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку бізнесу.

3. Раціональне формування грошових потоків сприяє збільшенню темпів підвищення ритмічності здійснення операційного процесу підприємства. Будь-яке невиконання платежів негативно впливає на формування виробничих запасів сировини та матеріалів, рівень продуктивності, продаж готової продукції. У той же час ефективно

організуються грошові потоки компаній, збільшується ритм реалізації операційного процесу, забезпечується зростання виробництва та реалізації своєї продукції.

4. Ефективне управління грошовими потоками зменшує потреби компанії в позичкових капіталах. Активно керуючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне та економічне використання власних фінансових ресурсів, що складаються з внутрішніх джерел, щоб зменшити залежність темпів розвитку компанії від залучення позик. Цей аспект управління грошовими потоками є особливо гострим для компаній на ранніх етапах їх життєвого циклу, доступ до яких надходять із зовнішніх джерел фінансування досить обмежений.

5. Управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем для прискорення обороту капіталу компанії. Цьому сприяє скорочення тривалості виробничих та фінансових циклів, отриманих в процесі ефективного управління грошовими потоками, а також скороченням вимог до капіталу, що обслуговує господарську діяльність підприємства.

6. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє зменшити ризик корпоративної неспроможності. Навіть у успішному та прибутковому бізнесі, неплатоспроможність може статися через незбалансованість різних видів грошових потоків у часі. Компанія має доведений досвід роботи, який базується на серії фінансових аналізів, які допоможуть усунути смертельні випадки.

7. Активні форми управління грошовими потоками дозволяють компанії генерувати додатковий прибуток, отриманий безпосередньо з його грошових активів. Це, в основному, стосується фактичного використання тимчасово вільних залишків у оборотному капіталі, а також накопичених інвестиційних ресурсів при здійсненні фінансових інвестицій. Тому ефективне управління грошовими потоками підприємства сприяють формуванню додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій, що є джерелом прибутку [36].

Основним завданням управління грошовими потоками є забезпечення фінансового балансу підприємства в процесі своєї діяльності та розвитку шляхом збалансування обсягу надходження та використання коштів для підприємств, а також формування необхідної звітності, що забезпечить проведення всебічного аналізу грошових потоків. Метою аналізу управління грошовими потоками є оцінка здатності підприємства генерувати грошові потоки в обсягах та умовах, що вимагають виконання планових платежів, постачання та оптимізації грошових потоків. Основними цілями, спрямованими на досягнення мети управління грошовими потоками, є:

- обґрунтування джерел, обсягів і періодичності формування позитивних грошових потоків;
- обґрунтування напрямів, обсягів, періодичності та пріоритетності витрачання коштів;
- забезпечення постійної платоспроможності підприємства;
- забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- підтримання належного рівня ділової активності підприємства;
- забезпечення інтенсивності і достатності формування грошових потоків;
- максимізація чистого грошового потоку.

Функція аналізу надає необхідну інформацію про стан та ефективність управління грошовими потоками за допомогою системи відповідних показників. Аналіз дозволяє виявляти проблеми в різних аспектах діяльності (фінансування виробничого процесу за рахунок власних коштів, бюджету або позики, управління оборотним капіталом, капіталу, цін тощо). Слід також зазначити, що аналіз стану грошових потоків, ефективність та перспективи їх розвитку дозволяють виправдати типи політики управління грошовими потоками в компанії: агресивні, помірковані або консервативні. Кожен тип політики відрізняється від рівня рентабельності, наявної на підприємстві, ліквідності та ризику. Функція планування передбачає розробку заходів для досягнення поставленої мети та здійснення заходів з управління грошовими потоками. План потоку готівки підприємства (або «платіжний календар»,

«баланс грошових видатків і надходжень») повинен враховувати механізм їх формування, а також базуватися на розробленому виробничому плані та інших функціональних планах. Планування грошових потоків необхідне для створення умов, які гарантують платоспроможність та фінансову стійкість компанії.

Формування грошових потоків являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у забезпеченні необхідного рівня самофінансування його виробничого розвитку. За таких умов, слід розробити цілісну систему принципів управління грошовими потоками підприємства, які б орієнтувалися на нові умови функціонування, такі як:

- забезпечення конкурентної переваги як основної мети розвитку підприємства;
- оцінка ресурсного потенціалу підприємства як сукупності трудових, матеріальних та грошових ресурсів, що забезпечують можливість реалізації його цілей;
- одноманітність техніко-економічних механізмів розподілу ресурсів на усіх рівнях технологічної структури;
- зіставлення фінансового потенціалу з цільовими стратегічними орієнтирами і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства; системність управління грошовими потоками і ризиками (табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Основні концепції управління грошовими потоками підприємства [29]

Види	Характеристика	Зв'язок з управлінням грошовими потоками
Концепція стратегічного управління	Це менеджмент, заснований на формуванні та реалізації стратегій, що спрямованні на досягненні поставлених цілей	Сприяє реалізації стратегії управління грошовими потоками в нових ринкових умовах

Продовження таблиці 1.3.

Концепція	Є сукупністю теоретичних	Забезпечує довготривалу
-----------	--------------------------	-------------------------

фінансової безпеки	положень стратегій, елементів, що забезпечують фінансову безпеку господарської системи	стійкість фінансових стосунків підприємств, забезпечуючи досягнення безпеки підприємств
Управління надійністю	Менеджмент, заснований на виявленні причин порушення надійності роботи підприємства	Сприяє виявленню специфічних ризиків надійності та підвищенню фінансової безпеки підприємства
Системний підхід	Заснована на загальній теорії систем, що вказує на специфіку, сутність об'єкту управління як системи та усі взаємозв'язки з іншими господарськими системами	Дозволяє розглядати процес управління грошовими потоками підприємства як систему взаємозв'язаних елементів, на основі обліку властивостей системи, її складових і синергетичного ефекту
Бюджетування і внутрішній аудит	Бюджетування - механізм управління грошовими потоками підприємства. Внутрішній аудит - оцінка і підвищення ефективності процедур управління ризиками, внутрішнього фінансового контролю та управлінських процесів	Сприяють реалізації функцій антикризового управління, спрямованого на фінансову стійкість підприємства
Управління ризиками	Засноване на ідентифікації, моніторингу та мінімізації ризиків	Дозволяє виявити та мінімізувати ризики, які властиві процесу управління грошовими потоками

Функціонування будь-якого підприємства залежить від різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів, тобто загроз, які визначають необхідність розробки системи управління фінансовими ресурсами, що дозволяє здійснювати стратегічні та поточні цільові установки. Основною метою управління ліквідністю підприємства є максимізація рентабельності підприємства, зростання прибутку в поточному та майбутньому періодах.

Оцінку якості управління грошовими потоками підприємства слід робити за наступними показниками:

- динаміка доходу та його структура;
- рівні витрат і показники прибутковості;
- управління робочим капіталом і грошові потоки;
- використання активів і інвестиційна ефективність.

В результаті ефективного управління формування та використання грошових потоків підприємством це дозволить забезпечити зростання доходів акціонерів (власників) суб'єкта господарювання як фундаментального фінансового менеджменту, що проявляється у зростанні вартості підприємства і створенні грошової доданої вартості.

Таким чином, грошові потоки – це власний грошовий капітал, позиковий та залучений, який використовується суб'єктами господарювання для формування своїх активів та здійснення виробничої та фінансової діяльності для отримання відповідного доходу та прибутку.

Проблема управління формуванням та використанням грошових потоків повинна розглядатися первинним суб'єктом господарювання, безпосередньо перед державою. Виходячи із ситуації, що склалася, що для ефективної не тільки економічної господарської діяльності, а й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформулювати власну стратегію управління фінансами.

Якість використання грошових потоків може бути оцінена завдяки ефективності їх використання та забезпечення ефективності під впливом багатьох внутрішніх та зовнішніх чинників: економічних, юридичних, соціальних та інших. Незважаючи на те, що існує безліч фінансових стратегій та різних підходів до визначення ефективності грошових потоків, необхідних для запровадження системи критеріїв, які дозволяють більш точно оцінити ефективність використання грошових потоків, наявних у суб'єкта господарювання, і які були б зрозумілими, аргументованими та враховували вид економічної діяльності підприємства.

1.2. Оцінка правової бази та спеціальної літератури з питань обліку, аналізу та контролю грошових потоків суб'єкта господарювання.

Багатогранне державне регулювання здійснюється в усіх країнах із розвиненою ринковою економікою при паралельній широкій самостійності господарюючих суб'єктів у виборі напрямів і форм організації грошових потоків. В умовах ринкових відносин сьогодення національна система державного регулювання включає в себе, зокрема, порядок проведення готівкових та безготівкових розрахунків, валютне регулювання та контроль, регламентування форм розрахунків в залежності від типу господарських операцій, податкове та митне регулювання, регулювання норм і методів амортизації основних засобів та нематеріальних активів тощо [30, с. 142-144].

Доречно зауважити, що на теперішньому етапі розвитку база національних державних нормативно-правових актів у сфері регулювання грошових потоків підприємств ще остаточно не сформована, потребує вдосконалення та подальшого розвитку. Аналіз поняття «грошові потоки» у законодавчій сфері та науковій літературі наведено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Існуючі формулювання поняття «грошові потоки»

Автор, джерело	Формулювання
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» [38]	Грошові потоки – це надходження та вибуття грошових ресурсів та їх еквівалентів (кошти в касі та на рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій та короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у певну суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості

Продовження таблиці 1.4.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 1440 «Про затвердження	Грошовий потік – сума прогнозованих або фактичних надходжень від діяльності (використання) об'єкта оцінки
---	---

<p>Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [22]</p>	
<p>Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р. № 1655 «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [24]</p>	<p>Номінальний грошовий потік – грошовий потік у прогнозних цінах на майбутні періоди з урахуванням прогнозного рівня інфляції. Реальний грошовий потік – грошовий потік у цінах, фіксованих на дату оцінки, без урахування прогнозного рівня інфляції</p>
<p>Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації від 21.01.2014 р. № 437/2011 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Методичні рекомендації з комерціалізації розробок, створених у результаті науковотехнічної діяльності» [23]</p>	<p>Грошовий потік – сума прогнозованих або фактичних надходжень від діяльності (використання) об'єкта оцінки</p>
<p>Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин України від 07.12.2005 р. № 300 «Про затвердження Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах» [25]</p>	<p>Чистий грошовий потік (потік готівки) – різниця (сальдо) між припливами і відтоками грошових коштів від операційної та інвестиційної діяльності під час передбачуваної реалізації інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння запасів корисних копалин оцінюваного геологічного об'єкта, яка визначається як для кожного річного кроку розрахунку, так і для всього розрахункового періоду, що охоплює часовий інтервал від моменту оцінки до завершення експлуатаційних робіт (накопичений грошовий потік)</p>

Продовження таблиці 1.4.

<p>І. Бланк [30, с. 29]</p>	<p>Грошовий потік підприємства як сукупність рознесених у часі протягом певного періоду надходжень та виплат грошових засобів, що створюються господарською діяльністю та пов'язані з</p>
-----------------------------	---

Ф. Бутинець [32, с. 249]	чинниками часу, ризику та ліквідності. Грошові потоки – всі надходження і виплати грошових коштів, які є одним із найважливіших самостійних об'єктів фінансового аналізу, що здійснюється з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
Р. Тяч [39]	Грошовий потік - маса готівкових коштів, що надходить або вибуває з обігу як грошові виплати. Різниця між вхідними та вихідними грошовими потоками визначається як прибуток. Ми вважаємо такий підхід обмеженим, оскільки, як відомо, збіг чистого грошового потоку та прибутку можливий лише за використання касового методу розрахунку його розміру.
Є. Сорокіна [33, с. 31-32]	Поняття «грошовий потік» є агрегованим та включає різноманітні види потоків, які обслуговують фінансово-господарську діяльність підприємства. З огляду на це пропонується використовувати в кожному конкретному випадку певні уточнення, наприклад, «грошовий потік від поточної діяльності» або «сукупний грошовий потік» тощо
А. Ковальова [34, с. 116]	Грошовий потік – це потік грошових ресурсів, пов'язаний із конкретним періодом часу та є різницею між усіма коштами, що надійшли на підприємство й були ним виплачені за цей період
І. Маркіна [35, с. 47]	Грошовий потік – сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються в процесі господарської діяльності і пов'язані із забезпеченням його платоспроможності

Підсумовуючи, можна зазначити, що грошовий потік як динамічний показник, що характеризує постійний рух грошових ресурсів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, пов'язаний з надходженням (вхідні грошові потоки) чи витрачанням (вихідні грошові потоки) грошових ресурсів підприємства, може мати готівкову й безготівкову форму вираження в національній чи іноземній валюті та пов'язаний з певним

моментом часу, однак може бути приведеним до будь-якого моменту. В результаті ж збалансування вхідних та вихідних грошових потоків утворюється чистий грошовий потік, що характеризує приріст чи зменшення грошових ресурсів і є результативним чинником діяльності підприємства. Аналіз публікацій щодо грошових потоків подано у Додатку Б.

До нормативно-правового забезпечення відносять Конституцію України, закони, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, накази, розпорядження листи міністерств і відомств, статутні документи підприємства, а також інструкції, норми, нормативи, методичні вказівки тощо [31, с. 32].

На сучасному етапі функціонування української економіки відбуваються певні зрушення, що призводять до змін у веденні обліку надходжень та витрат грошових коштів. Це, насамперед, пов'язано з намаганням наблизити національні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, тому Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) які мають значний вплив на національну систему нормативного регулювання. Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів.

Дослідивши праці науковців ми систематизували рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків, які можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів (табл. 1.5). Перший рівень включає в себе Міжнародні нормативно-правові акти, і є найвищими регулюючими документами з питань грошових потоків суб'єкта господарювання. Другий рівень – національні нормативно-правові документи, це Закони України та Кодекси. Третій рівень складається з підзаконних нормативно-правових актів та включає в себе Національні положення (стандарт) з бухгалтерського обліку. Четвертий рівень – допоміжні інструкції, положення державного рівня.

Таблиця 1.5.

**Рівні нормативного регулювання управління грошовими потоками
підприємства [1-17]**

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти					
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»		МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»		МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	
2 рівень – Національні нормативно – правові документи					
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»	
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня					
Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.	Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті»	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою»	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності

Перший рівень складається з Міжнародних нормативно-правових актів. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» – визначає вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [18].

МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [19] і МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [20], регулюють операції з грошовими коштами та їх еквівалентами. Відповідно до МСФЗ 29 «Фінансова звітність в

умовах гіперінфляції» монетарні статті не переоцінюються, оскільки вони вже виражені в грошових одиницях, що діють на кінець звітного періоду.

В МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» визначено порядок отримання фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти. Відповідно до МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», на кінець кожного звітного періоду здійснюється перерахунок монетарних статей, які виражені в іноземній валюті.

У МСБО 21 передбачено цілий перелік факторів, із врахуванням яких суб'єкт господарювання економічно обґрунтовує вибір функціональної валюти, що має достовірно відображати економічний вплив операцій, умов та фактів господарської діяльності.

МСБО 21 розподіляє курсові доходи (витрати) між звичайними доходами (витратами) та тими, що відносяться до іншого сукупного доходу, тобто, на відміну від вимог П(С)БО 21 міжнародний стандарт не передбачає розподіл курсових різниць на операційні та неопераційні.

Другий – представляє національні нормативно-правові документи, які мають найвищу юридичну силу, а саме: Податковий кодекс України (ПКУ), Господарський кодекс України (ГКУ), Цивільний кодекс України (ЦКУ) та Закони України.

Так, зокрема, Господарський кодекс України регулює договірні відносини між суб'єктами господарювання, відповідальність за невиконання договірних зобов'язань, а також регламентує поведінку суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.

Виходячи зі змісту ст.1, Господарський кодекс регулює різні за змістом групи відносин, що виникають як у процесі організації, так і здійснення господарської діяльності. Поняття господарської діяльності і господарських відносин надане в ст. 3 ГК. Суб'єктний склад цих відносин досить широкий. По-перше, це відносини, суб'єктами яких є суб'єкти господарювання (поняття суб'єктів господарювання надане в ст. 55 ГК). По-друге, це відносини, у яких одним із суб'єктів є суб'єкт господарювання, а другим — інший учасник відносин у сфері господарювання, у тому числі споживачі, органи державної влади, органи місцевого самоврядування тощо. Учасники відносин у сфері господарювання визначені в ст.2 ГК [2].

Цивільний кодекс України регулює питання щодо використання грошових коштів, які знаходяться на банківських рахунках, а також питання щодо строку позовної давності дебіторської заборгованості. Так, відповідно до ст. 1070 за користування грошовими коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, банк повинен сплачувати проценти, сума яких зараховується на рахунок клієнта, якщо інше не встановлено договором або законом [3].

У Податковому кодексі України розкрито сутність поняття «кошти» та зазначено, що позитивна курсова різниця від зміни курсу включається до складу доходів, а негативна – до витрат [1]. Податковий кодекс України регулює відносини, пов'язані із встановленням, зміною та скасуванням податків і зборів в Україні, визначає вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків і зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів і повноваження їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю та інших адміністративних функцій, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг», застосовувати РРО зобов'язані всі юридичні особи. Відповідно до вимог статті 3 передбачено, що суб'єкти господарювання, які здійснюють

розрахункові операції в готівковій та/або безготівковій формі зобов'язані проводити розрахункові операції на повну суму покупки через зареєстровані, опломбовані в установленому порядку і проведені у фіскальний режим реєстратори розрахункових операцій з роздрукованою відповідних розрахункових документів, що підтверджують виконання розрахункових операцій [4].

Основними нормативними документами, що регламентують надходження та витрачання грошових коштів а також їх облік, є закони України, і в першу чергу, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку [5].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та встановлює обов'язки банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів. Метою цього Закону є правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника [6].

У Законі України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [7] визначено коло осіб, яким банки мають право відкривати рахунки, а також регулюється порядок відкриття рахунків, та їхні види.

Третій рівень – підзаконні нормативно-правові акти, а саме Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Визначає зміст і форму звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги розкриття його статей. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [9].

Операції з коштами в іноземній валюті, які є однією з найважливіших складових монетарних активів, регламентуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [11]. У цьому стандарті розкрито сутність монетарних активів, проте відсутні критерії віднесення до остатніх. Ще одним істотним недоліком цього стандарту є його поширення на ті монетарні активи, які виражені в іноземній валюті, зокрема: на кошти на валютному рахунку та готівку, дебіторську заборгованість іноземного покупця, яка непогашена, векселі та фінансові інвестиції, якщо передбачається їх погашення грошовими коштами. Проаналізувавши основні положення П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та МСФЗ 21 «Вплив змін валютних курсів» [19], не виявлено істотних відмінностей між цими стандартами, тому, що в основу національних стандартів покладено міжнародні.

Виявлено схожі риси, зокрема щодо сутності терміну «монетарні активи» та їх складових, оцінювання монетарних активів в іноземній валюті на дату первісного визнання та необхідності визначення курсових різниць на звітну дату та на дату здійснення розрахунків. Поряд із цим виявлено, що відмінною рисою є те, що міжнародний стандарт дає змогу також застосовувати курс, який наближається до фактичного валютного курсу на дату здійснення операції. Наприклад, для всіх операцій, які були здійснені в іноземній валюті протягом тижня або місяця, можна застосувати середній валютний курс цієї валюти. У П(С)БО 21 такого положення не передбачено.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції» визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції [11].

Четвертий рівень висвітлює інструкції, які видаються на Державному рівні або НБУ. Щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, то основним документом, що регулює механізм безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообіг, є «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті».

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій [41] встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб/ Ведення позабалансових рахунків здійснюється за простою системою (без застосування методу подвійного запису).

Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті [42] регулює правовідносини, що виникають під час відкриття банками, їх відокремленими підрозділами, які здійснюють банківську діяльність від імені банку, та філіями іноземних банків в Україні.

Окрім вищезазначених Інструкцій, існують положення (зокрема й П(С)БО 21), кожне з яких регулює порядок здійснення розрахунків за допомогою векселя, чека, акредитива та платіжних карток. Відповідно до постанови НБУ «Про встановлення граничної суми готівкового розрахунку» [15], гранична сума готівкового розрахунку фізичної особи з підприємством протягом одного дня за товари (роботи, послуги) у розмірі 150 000 грн; фізичних осіб між собою за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, у розмірі 150 000 гривень. Фізичні особи мають право здійснювати розрахунки на суму, яка перевищує 150 000 гривень,

шляхом перерахування коштів з поточного рахунку на поточний рахунок, внесення та/або перерахування коштів на поточні рахунки.

Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [40] визначає порядок ведення касових операцій у національній валюті України юридичними особами (крім банків) та їх відокремленими підрозділами незалежно від організаційно-правової форми та форми власності під час здійснення діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності.

Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності розглядають питання розкриття інформації за статтями балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал [16]. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності визначають порівнянність даних фінансової звітності між собою.

Як відмічає Н. Е. Аванесова: «Чітка організація процесу формування обліково-аналітичної інформації на етапах виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення забезпечується дотриманням принципу підпорядкування (взаємозалежності). Застосування цього принципу дає можливість враховувати межі та структури конкретних локальних облікових систем, що безпосередньо впливає на обсяги та якість самої інформації» [37].

Отже, на сьогодні в Україні існує досить багато нормативно-правових актів, що регламентують питання обліку, аналізу та контролю грошових потоків суб'єкта господарювання. Але нажаль, вони не враховують питання електронних коштів (біткоїни). На сучасному етапі розвитку велика увага відведена на адаптування сучасного українського законодавства, яке стосується обліку грошових потоків, до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО).

Аналізуючи спеціальну літературу з питань грошових потоків суб'єкта господарювання та праці науковців, ми прийшли до висновку, що

запропоновані визначення «грошовий потік» не повністю розкривають сутність грошових потоків підприємства, тому пропонуємо своє бачення: грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їх еквіваленті, які утворюються в процесі господарської діяльності та впливають на забезпечення платоспроможності підприємства.

Чотири рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку повністю розкривають усю ієрархію нормативно-правових документів які стосуються грошових потоків. Завдяки цьому процес управління грошовими потоками підприємства стає більш організованим, чітким та якісним.

1.3. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПП «Фенікс Агро».

ПП «Фенікс Агро» – молода, прогресивна компанія з бездоганною репутацією, яка увійшла на ринок кормів України в 2010 році. Основні напрямки діяльності ПП «Фенікс Агро» - дистрибуція концентрованих кормів і зернотрейдинг. В своєму складі має цех по виробництву зернових кормів, матеріальні склади для зберігання сировини і готової продукції.

Юридична адреса ПП «Фенікс Агро»: Черкаська обл., м. Умань, вул. Більшовицька, 1.

Метою діяльності товариства є отримання прибутку за рахунок виробничої та підприємницької діяльності.

Предметом діяльності є:

- продаж зернових та концентрованих кормів для тваринництва в Україні.;
- реалізація на основі отриманого прибутку соціальних і економічних потреб працівників, створення безпечних умов праці;
- зовнішньоекономічна діяльність;
- комерційна, посередницька, торгова та інші види господарської діяльності, не заборонені чинним законодавством.

Власність підприємства складається з основних засобів та оборотного капіталу, а також цінностей, вартість яких відображається у балансі.

ПП «Фенікс Агро» має самостійний баланс, поточний рахунок в установах банків, печатку зі своєю назвою.

Прибуток підприємства формується з доходів від господарської діяльності після покриття матеріальних та еквівалентних до них витрат та витрат на оплату праці. З балансового прибутку підприємства відраховуються на інші платежі до бюджету, передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету.

Чистий прибуток, отриманий після зазначених розрахунків, залишається у повному розпорядженні підприємства.

Відповідно до організаційної структури управління ПП «Фенікс Агро» підприємство керується виконавчим та фінансовим директорами, які організують всю роботу підприємства та несуть повну відповідальність за його статус, стан, діяльність перед державою і трудовим колективом. Директори представляють підприємство у всіх установах і організаціях, розпоряджаються активами підприємства, укладають договори, видають накази по підприємству.

Повноваження установчих зборів і директорів підприємства визначаються статутом підприємства.

До функцій виконавчого директора відносяться:

- контроль над дотриманням техніки безпеки та вимог до охорони праці на підприємстві;
- контроль над станом устаткування, забезпечення своєчасного ремонту та профілактичних робіт;
- контроль якості сировини, моніторинг запасів сировини, своєчасна доставка запасів зі складу.

Професійні інструкції керівників, фахівців та працівників визначаються відповідно до кваліфікаційного посібника щодо посад керівників, фахівців та працівників.

Взаємовідносини між підприємством і працівниками регулюються колективним договором.

Прямими споживачами продукції підприємства є підприємства передових профільних асоціацій України: Асоціації виробників молока, Асоціації свинарів України та Асоціації «Союз птахівників України».

Оцінити реальний поточний стан і ефективність використання ресурсів у ПП «Фенікс Агро» можна на підставі використання певного комплексу показників (табл.1.5–1.8.), використовуючи дані фінансової звітності підприємства за 2013-2017 рр. (Додаток В-М).

Місія компанії ПП «Фенікс Агро» – сприяти зростанню конкурентоспроможності української економіки шляхом розвитку агропромислового комплексу країни.

Якість, інновації, результат – основні і непорушні принципи роботи компанії. ПП «Фенікс Агро» – ексклюзивний постачальник кормової сировини на підприємства передових профільних асоціацій України: Асоціації виробників молока, Асоціації свинарів України та Асоціації «Союз птахівників України». Працюючи з профільними асоціаціями керівництво ПП «Фенікс Агро» бачить картину в цілому, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до галузевого господарства.

ПП «Фенікс Агро» починали діяльність з поставок білкових компонентів корму на підприємства Асоціації виробників молока та Асоціації свинарів України. На сьогоднішній день асортимент компанії істотно розширився. Його складають зернові та олійні культури, повнораціонні комбікорми, кормові суміші, концентрати та премікси для всіх сегментів тваринництва та птахівництва.

Чисельність клієнтів, які обирають послуги ПП «Фенікс Агро», незмінно зростає. Сьогодні це 200 унікальних щомісячних покупців із загальним обсягом споживання більше 15 тис. тон готової продукції.

Обороти організації перевищують 600 мільйонів гривень на рік. У штаті підприємства працює 53 особи, які здійснюють щоденну підтримку сільгоспвиробників у забезпеченні кормової бази.

Організаційну структуру підприємства зазначено на рис. 1.1.

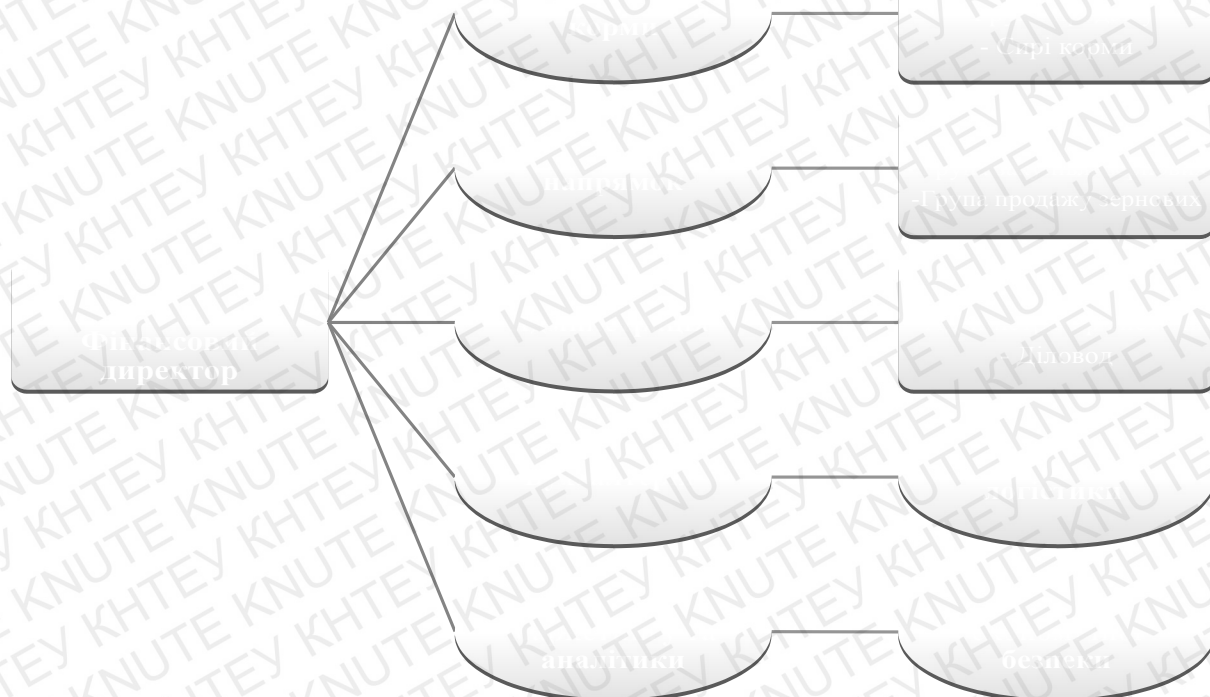

Рис 1.1. Організаційна структура ПП «Фенікс Агро»

Одним з найсильніших конкурентних переваг, яка вигідно відрізняє ПП «Фенікс Агро» від інших учасників ринку, є асоційоване членство в вищезазначених об'єднаннях, велика частина з яких інтегровані в Всеукраїнську Аграрну Раду.

На базі новоствореної асоціації, що об'єднала більше 160-ти підприємств, ініційовано створення багатофункціонального обслуговуючого кооперативу. Його завдання – організувати постачання матеріалів і сировини цим підприємствам, забезпечити маркетинг і збут їх продукції, розвивати інфраструктуру, залучати фінансування від міжнародних фінансових інститутів. Подібного роду консолідація не має аналогів в Україні, вона дасть аграрію переваги великого холдингу в поєднанні з більш високою ефективністю і керованістю.

ПП «Фенікс Агро» – частина глобального проекту. Її функції – організувати процеси закупівлі, логістики та постачання, в яких ПП «Фенікс Агро» має колосальний досвід, діючу бізнес-модель, команду експертів.

В Україні ПП «Фенікс Агро» займає провідні позиції на ринку серед постачальників високопротеїнових сухих кормів для свиней та великої рогатої худоби.

Продукцію від ПП «Фенікс Агро», яка стала своєрідним знаком якості, купують на всій території України — більше ніж 100 тваринницьких господарств.

У червні 2017-го року ПП «Фенікс Агро» відсвяткував 7-й рік народження. Упродовж цього часу компанія проявила себе на ринку як надійний партнер. В асортименті компанії найпопулярніші продукти для годівлі свиней та великої рогатої худоби: шпроти соняшниковий та соєвий, макуха соняшникова та соєва, жом гранульований, сода харчова, дробина пивна.

В таблиці 1.6. і таблиці 1.7. проаналізуємо техніко-економічні результати діяльності ПП «Фенікс Агро» протягом 2013-2017 роки.

Таблиця 1.6

Техніко-економічні показники ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 роки

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Темп приросту, 2017/2013 рр
Фінансові результати						
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	137417	156878	278996	473910	516814	276,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	121159	141083	248323	429803	469245	287,3
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	4731	8989	17418	19319	31663	569,3
Поточні зобов'язання, тис. грн.	1375	2935	10201	13084	27431	1895,0

Продовження таблиці 1.6.

Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	3324	2174	6469	8015	7035	111,6
Основні засоби, тис. грн.	488	407	701	2010	5069	938,7
Оборотні активи, тис. грн.	6346	9090	19725	22585	27431	332,3
Власний капітал, тис. грн.	5459	6562	10260	11511	18011	229,9
Праця						
Чисельність персоналу, тис. грн.	14	19	34	51	53	278,5
Фонд оплати праці, тис. грн.	570	752	1191	1887	2203	286,5
Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	3393	3298	2919	3083	3464	2,1
Продуктивність праці, тис. грн.	9815,5	8256,7	8205,7	9292,3	9751,2	-0,7

Аналізуючи показники діяльності ПП «Фенікс Агро» за 2014-2018 роки відмітимо позитивну динаміку діяльності, зокрема:

- обсяг чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг збільшився на 276,1%, найбільш продуктивним збільшення було протягом 2014-2016 рр;
- підприємство отримує стабільні прибутки, не дивлячись на те, що за останній рік прибуток від'ємний та становить -12,2 %, за п'ять років обсяг чистого прибутку збільшився на 111,6%;
- вартість основних засобів збільшилась за останні п'ять років на 938,7%, стрімкий приріст ми бачимо протягом усіх п'яти років, що вказує на розширення виробничої бази досліджуваного підприємства,;
- обсяг оборотних коштів збільшився на 332,2%, найпродуктивнішими були 2013-2015 роки, що є показником збільшення грошових потоків;
- обсяг власного капіталу збільшився на 229,9%;
- збільшення чисельності персоналу з 14 осіб у 2014 році до 53 осіб у 2018 році, а саме на 278,5% , що свідчить як про збільшення штату так і розширення сфер діяльності ПП «Фенікс Агро».

Таблиця 1.7

**Темп приросту техніко-економічних показників ПП «Фенікс Агро» протягом
2013-2017 років**

Показники	2014/ 2013 рр.	2015/ 2014 рр.	2016/ 2015 рр.	2017/ 2016 рр.
Фінансові результати				
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	14,2	77,8	69,9	9,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	16,4	76,0	73,1	9,2
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	90,0	93,8	10,9	63,9
Поточні зобов'язання, тис. грн.	113,5	247,6	28,3	109,7
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-34,6	197,6	23,9	-12,2
Основні засоби, тис. грн.	-16,6	72,2	186,7	152,2
Оборотні активи, тис. грн.	43,2	117,0	14,5	21,5
Власний капітал, тис. грн.	20,2	56,4	12,2	56,5
Праця				
Чисельність персоналу, тис. грн.	35,7	78,9	50,0	3,9
Фонд оплати праці, тис. грн.	31,9	58,4	58,4	16,7
Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	-2,8	-11,5	5,6	12,4
Продуктивність праці, тис. грн.	-15,9	-0,6	13,2	4,9

Серед негативних тенденцій діяльності досліджуваного підприємства відмітимо:

- приріст собівартості реалізованої продукції склав 287,4% за останні п'ять років, що на 11.3 пункти більше приросту чистого доходу; особливо помітним є приріст протягом 2013-2015 років.;
- значне збільшення дебіторської заборгованості, загалом на 569,2% за останні п'ять років, що може погіршити фінансовий стан підприємства;
- суттєве збільшення поточних зобов'язань, з 1375 тис. грн. у 2013 році до 27431 тис. грн. у 2014 році, тобто, на 1884,9%, що вказує на значне збільшення зовні джерел фінансування і підвищення залежності від зовнішніх інвесторів, особливо це помітно за 2016-2017 роки, поточні зобов'язання збільшились на 109,6%;

- зменшення продуктивності праці на 0,7%, що вказує на неефективне використання персоналу, але така тенденція спаду помітна лише протягом 2013-2015 років, починаючи з 2016 продуктивність праці поступово зростає та складає за 2015-2018 рік 13,4%, а за 2016-2017 рік 4,9%.

Фінансовий стан підприємства характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, а також своєчасне проведення розрахункових операцій і платоспроможність. Для більш детального ознайомлення з фінансовим станом підприємства необхідно провести горизонтальний та вертикальний аналіз активів та пасивів.

Вертикальний та горизонтальний аналіз ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 роки наведено у таблиці 1.8. і таблиці 1.9..

Таблиця 1.8.

Аналіз структури ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 роки

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення 2017/2013 рр.	
						Абс.	Від.
Активи підприємства, тис. грн.	6834	9497	20641	24595	45442	38608	564,9
Необоротні активи, тис. грн.	488	407	736	2010	5613	5125	1050,2
Оборотні активи, тис. грн.	6346	9090	19725	22585	39829	33483	527,6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги, тис. грн.	3795	7539	14924	12535	19939	16144	425,4
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	724	1406	2493	2663	3953	3229	446
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	1414	1	393	2110	89	-1325	-93,7
Інші оборотні активи, тис. грн.	200	99	502	1	51	-149	-74,5
Пасиви підприємства, тис. грн.	6834	9497	20461	24595	45442	38608	564,9

Продовження таблиці 1.8.

Власний капітал, тис. грн.	5254	6562	10260	11511	18011	12757	242,8
Довгострокові забо́в'язання і забезпечення, тис. грн.	5459	6562	1	1	1	-5458	-100
Поточні забо́в'язання, тис. грн.	1375	2935	10201	13054	23431	22056	1604,1
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	838	336	4758	1947	1566	728	86,9
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис. грн.	102	106	653	626	103	1	1
Інші поточні забо́в'язання, тис. грн.	435	390	3107	3325	4733	4298	988

Аналізуючи динаміку та структуру показників ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 роки, згідно розрахованих даних можемо зазначити:

- загальна вартість активів підприємства за 2013-2017 роки має тенденцію збільшення, а саме на 564,9%. Цей показник має стабільно високий рівень та відповідає нормативу;
- вартість необоротних активів за аналізований період зросла на 1050, 2 %, що свідчить про здороження вартості основних фондів за цей період, не враховуючи 2013-2014 рр. Починаючи з 2015 року показник стрімко зростає, що свідчить про стійкій фінансовий стан підприємства;
- вартість оборотних активів, незважаючи на занепад у період 2015-2016 рр., за п'ять років зросла з 6348 тис. грн. до 39829 тис. грн., а саме на 527,6%;
- дебіторська заборгованість протягом п'яти років суттєво збільшилась, у 2013 році вона складала 3795 тис. грн., а у 2017 році – 19939 тис. грн, тобто на 424,4%, тобто у зазначені роки дебітори не поспішали платити підприємству по своїм боргам;

- грошові кошти та їх еквіваленти значно за 2013-2017 рр. значно зменшились на 1325 тис. грн., тобто на 93,75, лише у 2016 році цей показник мав велике зростання та склав 2110 тис. грн.. Зниження цього показника має негативні наслідки для підприємства;
- інші оборотні активи за цей період зменшились на 149 тис. грн, тобто на 74,5%, це спричинено економією ресурсів підприємства;
- власний капітал підприємства за аналізований період зріс на 242,8%, так у 2013 році він склав 5254 тис. грн., а у 2017 році – 18011 тис. грн. Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань, тобто цей показник говорить про стабільність отримання прибутку підприємством за 2013-2017 роки;
- довгострокові зобов'язання і забезпечення були у підприємства лише у 2013-2014 рр., тобто, це досить позитивні зміни, які свідчать про те, що у підприємства відсутні довгострокові кредиторські заборгованості перед банками та інше;
- поточні зобов'язання підприємства за п'ять років досить збільшились, а саме на 22056 тис. грн, найбільше вона виражена у заборгованості за товари, роботи, послуги, але яка тільки за останні 2 роки почала стрімко спадати.

Таблиця 1.9.

Аналіз динаміки ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 роки

Показники	Відхилення 2014/2013 рр.		Відхилення 2015/2014 рр.		Відхилення 2016/2015 рр.		Відхилення 2016/2017 рр.	
	Абс.	Від.	Абс.	Від.	Абс.	Від.	Абс.	Від.
Активи підприємства, тис. грн.	2663	39,0	11144	117,3	3954	19,2	20847	84,8
Необоротні активи, тис. грн.	-81	-16,6	329	80,8	1274	173,1	3603	179,3
Оборотні активи, тис. грн.	2744	43,2	10635	117,0	2860	14,5	17244	76,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги, тис. грн.	3744	98,7	7385	98,0	-2389	-16,0	7404	59,1

Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	682	94,2	1087	77,3	170	6,8	1290	48,4
--	-----	------	------	------	-----	-----	------	------

Продовження таблиці 1.9.

Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	-1413	-99,9	392	39200	1717	436,9	-2021	-95,8
Інші оборотні активи, тис. грн.	-101	-50,5	403	407,1	-501	-99,8	50	5000
Пасиви підприємства, тис. грн.	2663	39	10964	115,4	4134	20,2	20847	84,8
Нерозподілений прибуток, тис. грн.	1308,0	24,9	3698,0	56,4	1251,0	12,2	6500,0	56,5
Довгострокові забор'язання і забезпечення, тис. грн.	1103	20,2	-6561	-100	-	-	-	-
Поточні забор'язання і забезпечення, тис. грн.	1560	113,5	7266	247,6	2853	28	10377	79,5
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	-502	-59,9	4422	1316,1	-2811	-59,1	-381	-19,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис. грн.	4	3,9	547	516	-27	-4,1	-523	-83,5
Інші поточні забор'язання, тис. грн.	2663	39	11144	117,3	3954	19,2	20847	84,8

Отже, основними напрямками діяльності ПП «Фенікс Агро» є дистрибуція концентрованих кормів і зернотрейдинг. Зокрема, реалізація зернових та олійних культур, повнорационних комбикормів, кормових сумішей, концентратів та преміксів для всіх сегментів тваринництва та птахівництва. За аналізований період 2014-2017 роки ПП «Фенікс Агро» значно розширив виробничу базу та штат персоналу, значно збільшились обсяги надходжень та витрат грошових коштів, в той же час збільшилась залежність від зовнішніх джерел.

Висновки до першого розділу.

1. Грошові потоки — це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їх еквіваленті, які утворюються в процесі господарської діяльності та впливають на забезпечення платоспроможності підприємства.

Зі зростанням ефективності використання грошових потоків функціонування системи ринкової економіки в Україні зростає. Для забезпечення ефективного управління цим процесом компанії повинна розроблятися спеціальна фінансова політика, спрямована на залучення фінансових потоків з різних джерел у відповідності з майбутніми потребами розвитку компанії.

Функціонування будь-якого бізнесу залежить від різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів, тобто погроз, які визначають необхідність розробки системи управління фінансовими ресурсами, що дозволяє здійснювати стратегічні та поточні цільові установки.

2. До нормативно-правового забезпечення грошових потоків відносять Конституцію України, закони, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, накази, розпорядження листи міністерств і відомств, статутні документи підприємства, а також інструкції, норми, нормативи тощо.

Державна регуляція грошових потоків та транзакцій при паралельній широкій самостійності господарюючих суб'єктів здійснюється у виборі напрямів і форм організації грошових потоків. Нинішня національна система державного регулювання включає в себе порядок проведення готівкових та безготівкових розрахунків, валютне регулювання та контроль, регламентування форм розрахунків в залежності від типу господарських операцій, податкове та митне регулювання, регулювання норм і методів амортизації основних засобів та нематеріальних активів. Для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ.

3. За проведеним дослідженням фінансового стану ПП «Фенікс Агро» за 2013- 2017 рр. можна зробити висновок про те, що аналіз ліквідності підприємства свідчить про те, що баланс підприємства є ліквідним, загальна вартість активів підприємства за аналізований період збільшилась на 564,9%; структура балансу є задовільною; підприємство платоспроможне, тобто підприємству цілком вистачає ресурсів для погашення поточних зобов'язань. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства показав, що підприємство стійке, стабільно працює, витрати покриваються отриманим прибутком повністю та вчасно, власний капітал за 5 років збільшився на 242,8%, що свідчить про стабільність отримання прибутку, але дебіторська заборгованість збільшилась на 424,4% за аналізований період, це означає, що дебітори не вчасно сплачували свої зобов'язання.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1. Класифікація економічної інформації для потреб аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

При класифікації грошових потоків суб'єкта господарювання, бажано виходити з позиції достатності та необхідності в наборі класифікаційних характеристик, щоб не втратити основної мети дослідження. Для розробки системи класифікації, яка є достатньою для оцінки якості грошових потоків, необхідно звернути увагу на зміст та види класифікації економічної інформації. В економічній науці класифікація, в першу чергу, використовується для формального опису організації та систематизації інформації. Тобто, використовуючи класифікацію, весь набір об'єктів можна розділити на підмножини їх подібності. До первинних документів які використовують при дослідженні дані аналітичного та синтетичного обліку операцій з грошовими коштами, тощо.

Якість інформації є визначальним фактором для обґрунтованого прийняття рішень та ефективності фінансового менеджменту. Вона повинна відповідати певним вимогам. Так основоположні припущення та якісні характеристики фінансової звітності визначені в Концептуальній основі фінансової звітності. Це окремий, самостійний документ, який не включений до МСФЗ (МСБО). У ньому перераховані та містяться коментарі щодо якісних характеристик звітності: чіткість, актуальність, важливість, надійність, достовірність, превалювання суті над формою, нейтральність, обережність, повнота, порівнянність [11]. Однак, на думку автора, не всі вимоги відображені в цьому документі, тому їх можна доповнити і сформулювати.. Вимоги до інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків підприємства наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Вимоги до інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків підприємства

№ з/п	Вимоги	Зміст
1.	Адресність	Ведення інформації до відповідального виконавця
2.	Достовірність	Наявність доказів
3.	Зворотній зв'язок	Підтвердження або виправлення попередніх припущень про грошові потоки
4.	Значимість	Можливість впливати на прийняття управлінських рішень в галузі управління грошовими потоками
5.	Комплексність	Покриття інформації з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів
1.	Конфіденційність	Обмеження доступності інформації для певного кола осіб за допомогою застосування шифрів і кодів
2.	Мобільність	Швидкість збирання, обробки та використання інформації
3.	Надійність	Достатня свобода від помилок і упередженості
4.	Передбачуваність	Властивість інформації, що допомагає особам які приймають рішення, підвищить ймовірність реальності прогнозів грошових потоків
5.	Періодичність	Надання інформації через певні проміжки часу
6.	Повнота	Достатній рівень інформації для проведення аналізу та прийняття рішень
7.	Порівнянність	Інформація про грошові потоки має бути порівнянною за часом і за підрозділами
8.	Правова коректність	Дотримання вимог нормативно-правової бази
9.	Релевантність	Інформація має мати відношення або корисне застосування до дій, до яких вона призначалася
10.	Своєчасність	Інформація повинна бути готова і доступна до того часу, коли в ній виникає потреба
11.	Сегментація	Чіткий поділ інформаційного потоку на географічний і товарний
12.	Стислість	Інформація має бути чіткою і не містити нічого зайвого

Продовження таблиці 2.1.

13.	Уніфікованість	Приведення документів до оптимальної однорідності за складом і формами
14.	Ясність	Можливість прямого використання інформації про грошові потоки для цілей управління без додаткових коригувань

До основних систем класифікації економічної інформації належать ієрархічна і фасетна [47].

Ієрархічна класифікаційна система – це система, в якій розподіл множини об'єктів на підмножину здійснюється послідовно, а кожна здобута підмножина поділяється на групи відповідно до нижчого рівня, що призводить до встановлення певної ієрархії класифікованих об'єктів. Характеристикою системи ієрархічної класифікації є те, що кожен об'єкт може належати до одного вищого набору.

Фасетна класифікаційна система – це система, в паралельному поділі всієї сукупності об'єктів на незалежні класифікації. Послідовність створення класифікаційних угруповань задається фасетною формулою: $F = (f_1, f_2, \dots, f_n)$, де f_1, f_2, \dots, f_n – класифікаційні ознаки. При цьому одні й ті самі об'єкти можуть входити до різних підмножин G_i . Наприклад: $G_1 = (F_1, F_2, \dots, F_m)$; $G_2 = (F_1, \dots, F_{m-1})$; ...; $G_n = (F_1, F_2)$.

Фасетна система є досить гнучкою в своїй класифікації, що дозволяє інтегрувати її з новими фасетами і виключати старі. До недоліків такої системи можна віднести її нетрадиційність і певну складність використання при ручній обробці даних [46].

Тому в ієрархічній системі класифікації підмножина елементів не повинна перетинатися, але для фасетної класифікації це не є обов'язковим, тому сума елементів підмножин може бути більшою, ніж кількість елементів початкового набору.

Для класифікації грошових потоків підприємства зручно використовувати фасетний підхід, наприклад, грошовий потік операційної діяльності може бути вхідним, вихідним, достатнім, позитивним і відображати інші аспекти, внаслідок чого чітку ієрархію побудувати вкрай складно, а іноді неможливо.

Переваги фасетної моделі класифікації грошових потоків:

- високий рівень гнучкості та здатність застосуватись до вирішення будь-яких управлінських задач;

- можливість додавання нових фасет, якщо виникає потреба у додаткових класифікаційних ознаках;
- здатність групування за довільно комбінацією характеристик, з можливістю пропускати і не використовувати будь-які з них;
- можливість незначної зміни фасетної формули та окремих фасет;
- можливість створювати класи за допомогою будь-якого поєднання характерних ознак.

Таким чином, рух грошових коштів є зручним об'єктом управління, який дозволяє процесу прийняття рішень ефективніше управляти грошовими потоками. Тому, якщо необхідно автоматизувати систему аналізу та обробки інформації про обсяг, напрям, регулярність, достатність або інші характеристики грошових потоків, використовуючи цей підхід, можна описати та діагностувати з кількісної та якісної позиції.

Досліджуючи ПП «Фенікс Агро», а саме, для оцінювання якості руху грошових потоків, обрано 6 ключових критеріїв, які в повному обсязі дозволять отримати достатньо повне уявлення про певний потік (табл. 2.2.).

Першою важливою характеристикою класифікації є розподіл грошових потоків за видами діяльності компанії (перший фасет) – грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Другий фасет визначає напрямок потоку грошей: вхідний або вихідний.

Третій фасет, характеризує джерело формування грошових потоків, а саме: внутрішніми, зовнішніми або запозиченим. Під власними залученими тут розуміються грошові потоки, отримані підприємством від продажу капіталу (акцій, участі тощо) внутрішні – утворені коштами, отриманими від продажу продуктів власного виробництва та активів.

Таблиця 2.2.

Шестикритеріальна модель класифікації грошових потоків [56-58]

Види діяльності	Напрямок руху	Джерело формування	Тривалість	Передбачуваність	Регулярність формування
1	2	3	4	5	6
Грошовий	Вхідний	Власний	Коротко-	Повністю	Регулярний

ВИДИ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ	потік від операційної діяльності 1.1	потік 2.1	зовнішній потік	строковий грошовий потік 4.1	передбачувальний грошовий потік 5.1	грошовий потік 6.1
	Грошовий потік від інвестиційної діяльності 1.2	Вихідний потік 2.2	Запозичений грошовий потік 3.2	Середньостроковий грошовий потік 4.2	Частково передбачувальний грошовий потік 5.2	Періодичний грошовий потік 6.2
	Грошовий потік від фінансової діяльності 1.3.		Власний внутрішній грошовий потік 3.3	Довгостроковий грошовий потік 4.3	Непередбачувальний грошовий потік 5.1	Єдиноваровий грошовий потік 6.3.
Приклади кодів грошових потоків (фасетна формула)				1.1-2.1-3.1-4.1.-5.1.-6.1		
				1.1.-2.2-3.1.-4.2.-5.1.-6.2. та інші можливі комбінації		
				1.2.-2.1.-3.1.-4.2.-5.2.-6.2 1.2.-2.1.-3.3.-4.3.-5.1.-6.3 та інші можливі комбінації		
				1.3.-2.1.-3.1.-4.3.-5.1.-6.2. 1.3.-2.2.-3.2.-4.2.-5.2.-6.3 та інші можливі комбінації		

Четвертий фасет визначає тривалість руху грошових потоків у часі, виходячи з умов збору коштів. Як правило, цей фасет використовується для опису аспектів вхідних грошових потоків.

П'ятий фасет визначає передбачуваність руху грошових потоків, оскільки не всі доходи та витрати плануються заздалегідь, а для планових, ступінь передбачуваності також нерівномірна. Тому передбачається ввести такі характеристики, як цілком передбачуваний, частково передбачуваний і непередбачуваний грошовий потік для цього аспекту.

Шостий фасет забезпечує регулярність надходження або витрати коштів. Під регулярним розуміється такий, по якому дати та обсяги платежів та надходжень є прогнозованими з високою точністю. Періодичний потік відрізняється від звичайного потоку тим, що його також проводять з певними інтервалами, але його обсяги та/або терміни важко точно передбачити.

Грошові потоки підприємства формуються і рухаються з різною швидкістю, в різних напрямках і відчувають на собі вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. В умовах фінансово-економічної кризи фінансове управління з акцентом на грошові потоки може ефективно вирішувати, наприклад, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю (зберігаючи їх на належному рівні), контроль продажів, зниження витрат, планування певних аспектів господарської діяльності тощо.

Якщо підприємство це робить через «призму» грошових потоків та у контексті необхідності підтримки їх збалансованості, як правило, воно традиційно фокусується на наступних аспектах:

- обсяги вхідних та вихідних грошових потоків;
- сума чистих грошових потоків за видами діяльності та по підприємству в цілому;
- джерела та час надходження грошових коштів та можливість маневрування ними;
- контроль над використання грошових коштів;
- створення відповідних фінансових резервів у випадку непередбачуваних обставин [57].

Більшість цих показників класифікуються як кількісні, тобто ті, що описують грошові потоки в абсолютному вираженні з певною сумою грошових коштів. Для більш ефективного управління слід враховувати наступне:

- швидкість надходження грошових потоків;
- швидкість трансформації грошових потоків.

Ці показники можуть давати уявлення не лише про кількісну складову, а й про якісну складову грошових потоків. Але для адекватного оцінювання якості доцільно розглядати не кожний з потоків окремо, а у тісному зв'язку та порівнянні грошових надходжень і витрат на визначені моменти часу, що потребує залучення нових характеристик для їх опису.

Якість грошових потоків суб'єкта господарювання також може оцінюватися за швидкістю її трансформації. Таке перетворення відбувається у двох напрямках::

- прямому, який визначається швидкістю віддачі від вкладених коштів;
- середнього періоду часу від формування вихідного потоку до надходження пов'язаного з ним вхідного потоку;
- зворотному, який визначається швидкістю перетворення залучених грошових потоків у відповідні вихідні потоки в залежності від черговості необхідних платежів.

У процесі аналізу швидкості трансформації грошового потоку необхідно враховувати його ламінарний або турбулентний характер. Як правило, ламінарний характер руху спостерігається за регулярними (або періодичними), передбачуваними внутрішніх і зовнішніх грошових потоках в рамках діяльності. У відповідності до фасетної класифікації (табл. 2.2.), прикладами таких грошових потоків можуть бути:

- (1.1;2.1;3.2;4.1;5.2;6.2) – вхідний, сформований за рахунок позикових джерел, короткостроковий, частково передбачуваний періодичний грошовий потік від операційної діяльності та (1.1;2.2;3.3;5.1;6.1) вихідний, сформований за рахунок власних внутрішніх джерел, повністю передбачуваний регулярний грошовий потік від операційної діяльності;
- (1.2;2.1;3.3;4.3;5.1;6.3) – вхідний, власний, довгостроковий, повністю передбачуваний, єдиноразовий грошовий потік від інвестиційної діяльності та (1.2;2.2;4.2;5.2;6.2) – вихідний, середньостроковий, частково передбачуваний періодичний грошовий потік від інвестиційної діяльності;
- (1.3;2.1;3.1;4.3;6.2) – вхідний, сформований за рахунок власних зовнішніх джерел, довгостроковий, періодичний грошовий потік від фінансової діяльності та (1.3;2.2;3.3;4.2;6.1) – вихідний, сформований за рахунок внутрішніх власних фінансових ресурсів, середньостроковий, регулярний грошовий потік від фінансової діяльності; та інші комбінації [58].

Стосовно досліджуваного підприємства ПП «Фенікс Агро» можемо сформулювати наступний фасет: (1.3;2.2;3.3.;4.2.;5.2.6.1.) – вихідний, сформований за рахунок внутрішніх власних фінансових ресурсів, середньостроковий, частково передбачуваний регулярний грошовий потік.

Для того, щоб оцінити швидкість трансформації ламінарного перетворення, необхідно визначити їх відповідність вхідних та вихідних комбінацій за фасетною класифікацією у межах операційної, інвестиційної або фінансової діяльності, перехідний період якого перебуває в межах одного операційного циклу або період циклу, визначений для розрахунку параметрів грошового потоку. Якщо операційний цикл в підприємства занадто довгий, аналіз повинен проводитись з урахуванням періодів, використовуваних при підготовці бюджету.

Для турбулентних потоків швидкість перетворення визначається часом у формуванні позитивного чистого грошового потоку будь-якого іншого виду діяльності, і іноді змінюючи потік, направляючи його у потрібному напрямку. тобто перетворення його ламінарного характеру в турбулентний.

Турбулентний характер руху потоків з'являється у випадку, коли для певного виду діяльності запланованих або передбачуваних ресурсів недостатньо та необхідно використовувати потоки, що надійшли від інших видів діяльності. Причому це стосується як прямого, так і зворотного руху. Як правило, саме внаслідок таких переходів і відбувається викликана турбулентністю тимчасова розбалансованість надходжень та виплат коштів [59].

Нами було досліджено модель класифікації грошових потоків суб'єкта господарювання та встановлено, що для оцінки руху грошових потоків підприємства варто застосовувати шестикритеріальну модель, яка включає в себе шість критеріїв, які в повному обсязі дозволяють отримати достатньо повне уявлення про певний потік.

Аналіз кількох видів грошових потоків на основі запропонованої системи класифікації дозволяє сформулювати цілісний погляд на закономірності руху

грошових потоків ПП «Фенікс Агро», визначити його «вузькі місця» у цьому процесі та застосувати найбільш доцільні в кожному конкретному випадку управлінські рішення з метою підтримки балансу грошових потоків та здатності компанії генерувати не тільки свій позитивний загальний обсяг, але також керувати його складом і структурою.

Планування характеру грошових потоків та їх переправлення з метою балансування в часі та між видами діяльності дає змогу підприємству згладити прояви надмірної турбулентності та запобігти необґрунтованому зростанню вартості джерел фінансування або штрафних санкцій за невиконані фінансові зобов'язання тощо. Планування слід здійснювати на основі звітності підприємства, а саме, використовувати данні «Звіту про рух грошових коштів», який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, балансу, первинних документів, тощо.

2.2. Формування облікової інформації в інформаційній системі управління грошовими потоками суб'єкта господарювання.

Зовнішня регламентація бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, виражена в регулюванні процедури документації комерційних операцій, методології обліку у відповідних сферах, процедурах складання та звітах тощо, спрямована на забезпечення методологічної єдності бухгалтерського обліку в цілому і, отже, порівнянність облікової та звітної інформації на мікро- та макрорівні.

Облікова політика розуміється як набір принципів, методів та процедур, що використовуються суб'єктом господарювання для складання та подання фінансових звітів.

Інформація бухгалтерського обліку, представлена у фінансовій звітності, є офіційно задокументованою державною інформацією, яка містить

кількісний опис подій та явищ, що виникають у господарській діяльності підприємства.

Показник фінансової звітності – це мінімальна сукупність інформації, що має кінцевий економічний зміст. Він характеризує певне економічне явище. У конкретній системі показників відображаються всі види діяльності системи управління, на основі яких здійснюється управління цією діяльністю.

Економічна інформація будь-якої господарської системи складається з сукупності інформації: повного набору інформації, достатньої для вичерпної характеристики, оцінки явищ та процесів. За допомогою економічної інформації можна простежити взаємозв'язок між ланками економічних систем, напрямками їх розвитку та ефективним управлінням ними.

Ці особливості істотно відрізняють його від економічних даних, які характеризують реальні економічні події, факти не пов'язані з можливостями їх використання. Економічні дані стають інформацією, якщо споживач вирішує певну проблему управління [44]. Тобто, економічна інформація – це економічні дані, які використовуються в управлінні.

Корисність економічної інформації визначається прагматичним аспектом, який пов'язаний з розглядом його вартості для розробки правильного управлінського рішення. Це дозволяє розділити інформацію, необхідну для кожного горизонтального та вертикального рівня управління.

В Україні ще не вироблені стандарти, які містять основні рекомендації щодо оцінки корисності інформації облікового процесу та фінансової звітності. Слід зазначити, що міжнародна практика має різні атрибути показників звіту, за якими можна визначити, чи можуть вони бути корисними для потреб управління.

З точки зору використання бухгалтерської інформації для комерційної діяльності, в зарубіжній літературі виділяється дванадцять принципів (характеристик) корисності інформації [45]:

1. Своєчасність.

2. Достатність.
3. Рівні деталізації та агрегації.
4. Зрозумілість.
5. Недопущення зміщення.
6. Релевантність.
7. Зіставлюваність.
8. Надійність.
9. Надмірність.
10. Економічна ефективність (рентабельність).
11. Квантифікація (можливість кількісного вираження якісної інформації).
12. Прийнятність формату.

Доречність кожної з цих 12 категорій буде розглядатися з точки зору загальної економічної цінності, облікової методології та середовища, що впливають на прийняття управлінських рішень.

Таким чином, своєчасність означає, що інформація бухгалтерського обліку та звітності повинна бути доступною для користувачів, до того моменту, поки вона для них має значення.

Своєчасність інформації означає затримку в аналізі даних бухгалтерського обліку про події або інтервали часу з моменту отримання інформації, до моменту, коли користувачі довідалися про цю подію. Бухгалтерський облік повинен надати своїм користувачам інформацію настільки швидко, щоб задовольнити свої потреби без зайвих витрат, або жертвуючи іншими атрибутами інформації.

Достатність можна трактувати так: «чи є обсяг показників обліку достатнім для тієї точності прийняття рішення, яка бажана для користувачів?» Загальний та концептуальний підхід до розробки політики достатність інформації базується на тому, що подання даних користувачам спрямоване на створення інформаційних ресурсів і, як наслідок, реальних можливостей для цілеспрямованих управлінських функцій.

Рівні деталізації та агрегування даних також є важливими показниками для визначення корисності інформації. Для покращення можливостей аналітичних досліджень необхідно забезпечити єдину статистичну методологію звітності щодо показників формування, розподілу та використання фінансових ресурсів усіх суб'єктів господарської діяльності в Україні та уніфікацію їх з іншими країнами партнерами за Єдиним економічним простором на основі Директив ЄС.

Для ефективного використання інформації, що міститься у фінансовій звітності, користувачі повинні розуміти її. Актуальною проблемою щодо зрозумілості інформації фінансової звітності є термінології та алгоритмів обчислення показників стосовно їх неоднозначного тлумачення в різних нормативних документах та літературних джерелах. Поліпшення практичної частини даного випадку може бути досягнуте завдяки розробці та впровадженню стандартних та уніфікованих показників для характеристики явищ та процесів в економіці.

Відхилення у змісті інформації можуть бути викликані великою кількістю проблем, пов'язаних з формуванням даних:

- неможливістю її подання щодо часового горизонту;
- неможливість порівняння;
- неможливість проведення процедури спостереження.

Для користувачів така ознака визначається суттєвістю інформаційних ресурсів щодо їх кількісної та якісної характеристик.

Релевантність, зіставлюваність та надійність – може викликати проблему негативного впливу на формування показників. Найбільш очевидною проблемою, яка враховується під час звітування, є доречність інформації для вибору найкращих альтернатив, які можна розглянути в системі управління. Однак небезпечним аспектом цієї концепції є те, що коли дані доступні користувачеві, його, можливо, доведеться використовувати, незалежно від його доречність чи недоречність, тому необхідно захистити користувачів від такого підходу та надати їм необхідні дані, які можуть бути

використані в моделі та дійсно будуть доречними для рішення і забезпечать значимість результатів.

Перевага поліпшення умов прийняття рішень повинна перевищувати затрати на його забезпечення, інакше немає ніякого зиску від цього. Іншими словами, ці дані є рентабельними лише у звітності, коли мова йде про додану вартість цих даних та про поведінку користувача, та після того, як з цієї вартості покриваються витрати на одержання цих даних.

Квантифікація (можливість кількісного вираження якісної інформації) не означає, що всі показники виражені в кількісному вимірі. Дані звіту повинні бути кількісно визначені на прийнятному рівні, а потім над ними можуть виконуватися відповідні операції. Рівень кількісної інформації може бути визначений типом математичних операцій, які будуть виконуватися на даних. Якщо дані є доречними, користувач припускає, що коли показники виражаються кількісно на прийнятному рівні, то це корисно для споживачів, але якщо рівень неприйнятний, система перешкоджає подальшій обробці даних.

Економічні моделі облікової інформації і показників фінансової звітності можуть мати різну математичну форму [54].

До першого типу належать адитивні моделі, в яких результативний показник визначається як алгебраїчна сума кількох факторних явищ. Зв'язок описується наступною формулою:

$$y = x_1 + x_2 + \dots + x_n. \quad (2.1.)$$

Другий тип є так званим мультиплікативним. У цьому разі результативний узагальнюючий показник визначається як добуток певної кількості факторів:

$$y = x_1 \cdot x_2. \quad (2.2.)$$

Таким чином описується, наприклад, залежність величини чистого доходу (ЧД) від обсягів продаж в натуральному виразі (К) і ціни за одиницю товару (Ц).

Третій тип – це кратні моделі. Вони застосовуються, якщо значення функціонального показника розраховуються як співвідношення факторних показників:

$$y = x_1 : x_2. \quad (2.3.)$$

Четвертий тип є комбінованим, тобто таким, що поєднує в певний спосіб попередні моделі:

$$y = (x_1 + x_2) x_3, \text{ або } y = x_1 : (x_2 + x_3). \quad (2.4.)$$

Практика запозичення іноземних підходів, які оцінюють корисність інформації, яка буде орієнтована на формування облікових даних і фінансової звітності, значно покращить їх зв'язок з функціями управління: обліком, плануванням, контролем, аналізом, регулюванням та стимулюваннями.

Знаки корисності облікової і звітної інформації повинні формуватися в контексті загальних проблем та альтернативних можливостей систем управління на основі інтересів користувачів [55].

Реалізація господарських та фінансових операцій суб'єкта господарювання супроводжується рухом грошових коштів – їх надходженням та витрачанням. Такий безперервний процес визначається поняттям «грошовий потік».

Грошовий потік суб'єкта господарювання — це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю.

Принцип інформаційної достовірності передбачає створення необхідної та достатньої інформаційної бази за міжнародними стандартами. В Україні цьому найбільше відповідає «Звіт про рух грошових коштів», складений за вимогами П(С)БО 4 [38]. Принцип збалансованості полягає в оптимізації грошових потоків за видами, обсягами, часовими інтервалами та іншими суттєвими характеристиками. Принцип ефективності передбачає мобілізацію тимчасово вільних коштів через фінансові інвестиції. Принцип ліквідності

має на меті синхронізацію позитивного та негативного грошового потоків за всіма часовими інтервалами.

Управління грошовими потоками має за мету розв'язання таких завдань:

1. Забезпечення управління грошовими потоками підприємства необхідною інформаційною базою. В Україні цьому найбільше відповідає «Звіт про рух грошових коштів», складений за вимогами НП(С)БО 1.

2. Забезпечення збалансованості різноманітності видів грошових потоків підприємства за видами, обсягом, часовим інтервалом та іншими суттєвими характеристиками.

3. Забезпечення ефективного використання тимчасово вільних грошових активів підприємства, які утворюються внаслідок нерівномірного надходження і витрачання грошових коштів в окремих часових інтервалах, шляхом здійснення фінансових інвестицій.

4. Забезпечення достатнього рівня ліквідності грошових потоків протягом усього досліджуваного періоду, оскільки значна нерівномірність окремих видів грошових потоків породжує тимчасовий дефіцит грошових коштів підприємства, що негативно позначається на його платоспроможності.

Основною пріоритетною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі забезпечення його діяльності і розвитку шляхом балансування обсягів надходження і витрачання грошових коштів суб'єкта господарювання та формування необхідної звітності, що забезпечить проведення усестороннього аналізу грошових потоків.

Мета аналізу — оцінка здатності суб'єктів господарювання генерувати грошові кошти в обсягах та за термінами здійснення необхідних планових платежів, забезпечення прийняття управлінських рішень з оптимізації грошового потоку. Місце аналітичних досліджень в управлінні грошовими потоками можна визначити за етапами цього процесу (рис. 2.1.).

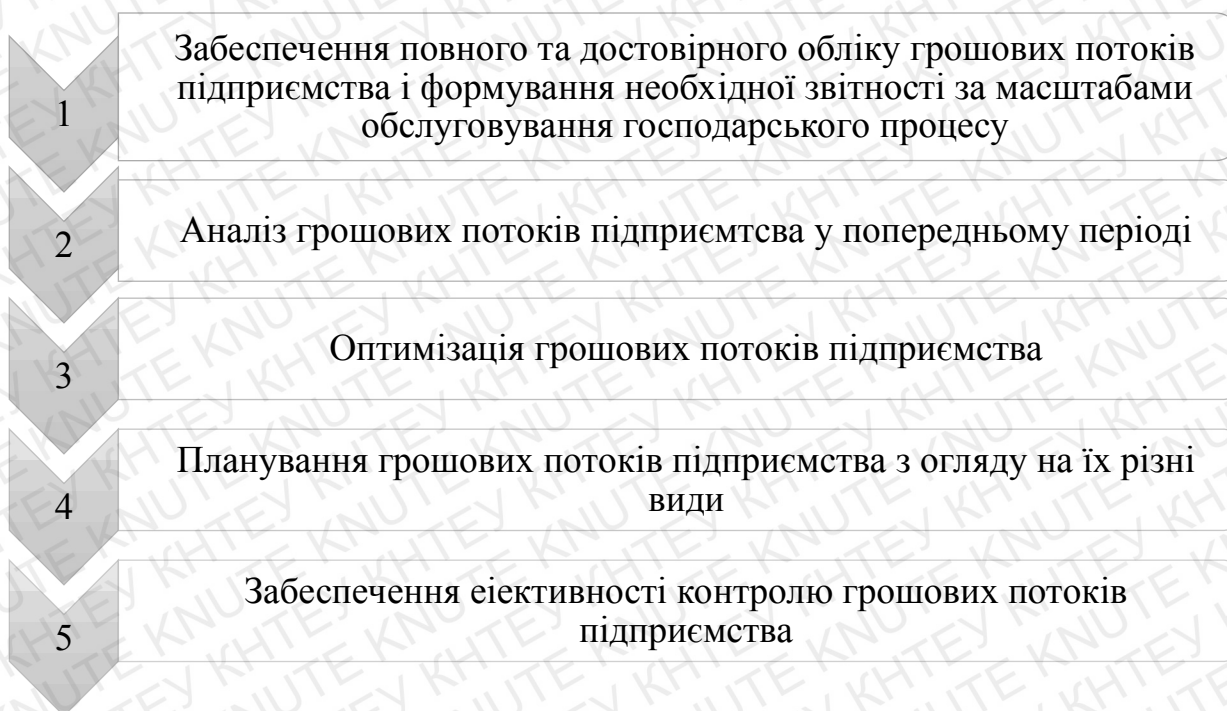

Рис. 2.1. Основні етапи управління грошовими потоками [43]

Поетапне управління грошовими потоками підприємства дозволяє здійснювати постійний моніторинг синхронності і рівномірності формування грошових потоків у розробці окремих інтервалів часу [43].

2.3. Організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Аналіз джерел формування грошових коштів базується на основі балансу суб'єкта господарювання, динаміка статей якого трактується як формування джерел або витрачання коштів. Зниження активів та зростання позичкового капіталу призводять до формування джерел фінансування. Використання коштів оцінюється за рахунок таких наслідків: збільшення активів та зменшення заборгованості підприємства.

В активі балансу наведено інформацію про загальну вартість майна компанії та його розміщення (необоротні активи, оборотний капітал).

Співвідношення між основним та оборотним капіталом визначається галузевими характеристиками, рівнем амортизації виробництва, політикою

адміністрації в області капіталовкладень, а також конкретними умовами роботи підприємства [53].

Організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків є засобом формалізації аналітичного процесу, її структуру наведено в таблиці 2.3. Реалізація елементів наведеної у таблиці 2.3. організаційно-інформаційної моделі аналізу грошових потоків підприємства забезпечує досягнення поставленої мети.

Таблиця 2.3.

Організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків підприємства [52]

Мета і завдання аналізу грошових потоків	
Метою аналізу грошових потоків підприємства є прискорення руху грошових коштів і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу, а також забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.	Завдання <ul style="list-style-type: none"> • Аналіз джерел утворення грошових коштів • Аналіз напрямів витрачання грошових коштів; • Аналіз руху грошових коштів за видами діяльності підприємства; • Аналіз взаємозв'язку прибутку і змін грошових коштів.
Об'єкти і суб'єкти аналізу грошових потоків	
Об'єкти <ul style="list-style-type: none"> • Залишки грошових коштів та їх еквівалентів на певну дату; • Надходження грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; • Витрачання грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; • Чинники, що спричинили зміну грошових активів. 	Суб'єкти <ul style="list-style-type: none"> • Вищі посадові особи підприємства; • Економічні служби підприємства; • Керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства; • Власники та акціонери; • Зовнішні користувачі.

Продовження таблиці 2.3.

Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків

<p style="text-align: center;">Зовнішня інформація</p> <ul style="list-style-type: none"> • Правова; • Нормативна; • Довідкова. 	<p style="text-align: center;">Внутрішня інформація</p> <ul style="list-style-type: none"> • Планова; • Фактографічна.
Система економічних показників аналізу грошових потоків	
<p style="text-align: center;">Абсолютні вартісні показники</p> <ul style="list-style-type: none"> • Залишки та обороти з надходження і витрачання грошових коштів та їх еквівалентів; • Фінансові результати діяльності підприємства; • Активи підприємства; • Власний капітал і зобов'язання; • Абсолютні показники динаміки. 	<p style="text-align: center;">Відносні показники</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відносні показники структури активів, власного капіталу та зобов'язань; • Відносні показники динаміки; • Відносні показники інтенсивності процесів: коефіцієнти обороту з надходження і витрачання грошових коштів; коефіцієнт достатності чистого операційного грошового потоку; коефіцієнт ліквідності грошового потоку;
Організаційно-правове забезпечення	
<p style="text-align: center;">Установчі та внутрішні регуляторні документи підприємства</p> <ul style="list-style-type: none"> • Статут; • Положення; • Методичні вказівки; • Інструкції підприємства. 	<p style="text-align: center;">Законодавство України</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закони ВРУ; • Укази Президента; • Декрети і Постанови КМУ; • Накази, листи міністерств та відомств.
Методичні прийоми обробки первинної (вхідної) інформації	
<p style="text-align: center;">Економіко-логічні методи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Групування; • Порівняння; • Розрахунок відносних показників; • Розрахунок середніх показників; • Деталізація; • Елімінування. 	<p style="text-align: center;">Економіко-математичні методи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методи обробки динамічних рядів; • Методи регресійно-кореляційного аналізу; • Методи моделювання.

Продовження таблиці 2.3.

Важелі	
<p style="text-align: center;">Ринкові</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ціна; 	<p style="text-align: center;">Адміністративні</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ставки податків та зборів;

<ul style="list-style-type: none"> • Відсоткова ставка; • Валютний курс. 	<ul style="list-style-type: none"> • Норматив залишку грошових коштів; • Штрафні санкції; • Знижки, ліміти заборгованостей; • Інвестиції, дивіденди.
Програмно-технічне забезпечення	
<p style="text-align: center;">Програмне забезпечення</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прикладні стандартні програми • Спеціалізовані програми 	<p style="text-align: center;">Технічне забезпечення</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комп'ютерне та оргтехнічне устаткування; • Засоби зв'язку.
Узагальнення і реалізація результатів аналізу фінансового стану	
<p style="text-align: center;">Узагальнення результатів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Систематизація інформації; • Кількісна оцінка втрачених можливостей збільшення абсолютної величини грошових коштів та прискорення їх оборотності; • Оцінка вірогідності прогнозованих показників; • Кількісна оцінка потенційного збільшення абсолютної величини грошових коштів та прискорення їх оборотності; • Розробка багатоваріантних заходів щодо збільшення абсолютної величини грошових коштів та прискорення їх оборотності у майбутньому періоді; • Оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінській структурі для реалізації запропонованих заходів. 	<p style="text-align: center;">Реалізація результатів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оцінка заходів щодо збільшення абсолютної величини грошових коштів та прискорення їх оборотності; • Вибір оптимального варіанту заходів; • Прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів; • Доведення прийнятого рішення до виконавців; • Забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень.

Об'єкт дослідження – документи, які досліджуються та свідчать про стан грошових потоків підприємства «Фенікс Агро». Суб'єкт – спеціаліст, який проводить аналіз грошових потоків, в даному випадку на досліджуваному підприємстві цю роботу виконує спеціаліст служби економічної безпеки.

Система економічних показників аналізу грошових потоків включає в себе абсолютні вартісні та відносні показники. Абсолютні вартісні показники, джерело яких є облік, показують фінансові результати діяльності підприємства в цілому. Відносні показники – є наслідком аналітичної обробки облікової інформації.

Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків розуміє під собою групування економічної інформації за ознакою середовища, у якому вона утворюється, тобто розподілено на зовнішню та внутрішню.

Основну роль в інформаційному забезпеченні аналізу – це внутрішня інформація, яка включає всі види обліку (операційні, управлінські, фінансові), фінансові та статистичні.

Зовнішня інформація характеризує всі процеси та явища, що відбуваються поза межами підприємства, але які мають певну значення для нього. Зовнішні інформаційні потоки підприємства містять міжнародні, економічні, політичні, конкурентні, ринкові та інші ринки.

Виходячи з цього, зовнішня інформація, необхідна для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації грошових потоків, є переважно передбачуваною і поділяється на ринкову та законодавчу.

До зовнішньої ринкової інформації належать

- цінова еластичність товару;
- еластичність попиту на товари за доходи споживачів;
- прогноз змін рівня платоспроможності споживачів продукції;
- прогноз змін у якості товару;
- частка ринку підприємства у загальному обсязі реалізації товарів;
- прогноз змін у постачанні товарами конкурентами певного підприємства.

До зовнішньої законодавчої інформації належать дані:

- про правила проведення розрахунків;
- відображення транзакцій у бухгалтерському обліку та звітності;
- поточні податки та можливі зміни в податковій системі як у складі податкових платежів, так і за ставками.

Джерела зовнішньої інформації включають:

- нормативні документи з обліку та оподаткування, здійснення розрахунків, ведення бізнесу та ін.;
- матеріали та дані інформаційних агентств (прогнози, класифікації, рейтинги);
- матеріали та дані, клієнтів та партнерів підприємства.

Внутрішня (внутрішньогосподарська) інформація характеризує внутрішнє ділове середовище певної підприємства:

До внутрішньогосподарської інформації, що представляє інтерес для вироблення і прийняття рішень з управління грошовими потоками, належать такі дані:

- обсяги виробництва та реалізації продукції на кожну асортиментну позицію в натуральному вираженні;
- ціни на товари за товарними позиціями, за періодами та сегментами, в яких ці товари реалізуються;
- рентабельність виробництва в цілому по підприємству та на окремих товарних позиціях;
- поточні загальні виробничі витрати;
- структура собівартості продукції при змінних та постійних витратах;
- прогнозна інформація про грошові потоки на майбутній період.

Внутрішніми джерелами інформації можуть виступати:

- система внутрішньофірмового документообігу;
- облікові реєстри управлінського, фінансового та стратегічного обліку;
- внутріфірмова звітність [69].

Користувачів інформації також можна розділити на дві групи: зовнішні та внутрішні. Внутрішні користувачі інформації включають менеджерів, бухгалтерів, акціонерів; до зовнішніх відносять банки, податкові органи, аудиторські та консалтингові фірми, юристи тощо.

Зовнішніх користувачів можна поділити на дві групи:

- безпосередньо зацікавлені в інформації про стан грошових потоків підприємства. До них відносяться органи, які отримуються бухгалтерські (фінансові) звіти обов'язково (податкові органів, фінансових інспекції), партнерів підприємства (банки, покупці, постачальники);
- опосередковано зацікавлені в інформації про стан грошових потоків підприємства – органи, яким бухгалтерську (фінансову) звітність передають для наступної її обробки та застосування (профспілки, інформаційні та консультаційні, аудиторські фірми тощо).

До внутрішніх користувачів інформації належать:

- власники, засновники, які хочуть мати повне уявлення про фінансове становище підприємства;
- керівники департаментів, яким потрібна інформація для обґрунтування прийняття рішень або підготовки можливих рішень щодо визначення резервів для збільшення надходжень коштів та їх зменшення;
- працівники підприємства, які зацікавлені даними про рівень заробітної плати, перспективи роботи.

Класифікацію користувачів, які зацікавлені в отриманні інформації про стан грошових потоків підприємства наведено на рис. 2.2.

Процес розробки фінансових рішень залежить від рівня інформаційного забезпечення, можливості аналізу отриманих даних та їх синтезу на основі варіантів можливих рішень. Враховуючи, що бухгалтерська звітність є основним джерелом інформації, яку отримують партнери підприємства для прийняття фінансових рішень, особлива увага приділяється гарантуванню їх надійності та достовірності, і збільшенню інформативності. Однією з найбільш інформативних областей є використання сучасних інформаційних технологій для прийняття фінансових рішень [71].

Організаційно-правове забезпечення аналізу грошових потоків підприємства поділяється на законодавство України та установчі і внутрішні документи підприємства. Важливим джерелом нормативної інформації щодо

руху грошових коштів є затверджені наказом Міністерства фінансів План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, зокрема, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності та інші нормативні документи.

Рис. 2.2. Класифікація користувачів, які зацікавлені в отриманні даних про грошові потоки підприємства

Методологічні методи, включені до моделі, дозволяють провести загальний аналіз грошових потоків, аналіз руху грошових коштів та аналіз фінансових показників досліджуваного підприємства «Фенікс Агро», що визначають достатність його чистого грошового потоку, ліквідність грошових потоків та ефективність грошових потоків підприємства.

Оскільки важливим джерелом аналізу є статистичний облік та звіти, що відображають сукупність масових явищ та процесів, які характеризують їх з кількісної сторони (пов'язуючи з якісною стороною), нами було запропоновано певні важелі (ринкові та адміністративні), які впливають на певні економічні закономірності. Застосовуючи свої конкретні методи спостереження, статистичні дані базуються в основному на даних обліку.

Несистемна інформація, за діючими правилами, не відбивається на рахунках бухгалтерського обліку, тому збір, групування й обробка цієї інформації ускладнені. Прикладами несистемної інформації є:

- рівень інфляції;
- зміна котирувань акцій;
- частка ринку підприємства у загальному обсязі реалізації товарів;
- цінова еластичність товару;
- прогноз змін у поставці товарів конкурентами підприємства;
- прогноз змін у якості продукції, що випускається, тощо.

Різні підрозділи та служби підприємства використовують певні види такої інформації у своїй діяльності, але загалом це не стосується підприємства, а керівники можуть використовувати його лише за необхідністю.

Основними джерелами несистемної інформації про грошові потоки є:

- законодавчий, нормативний та інструктивні матеріали;
- матеріали періодичних видань, експертні оцінки;
- матеріали аудиту (зовнішнього та внутрішнього) та перевірки податкової служби;
- матеріали постійно діючих виробничих нарад;
- матеріали зі зборів трудових колективів;
- пояснювальні та додаткові примітки, листування з керівною установою, фінансовими та кредитними органами;
- матеріали, отримані в результаті особистих контактів з виконавцями.

Виходячи з цього, пропонуємо процедуру отримання та обробки несистемної інформації наступним чином:

- визначення проблем та виявлення інформаційних потреб, підбір джерел інформації;
- збір та обробка інформації та оцінка її повноти та важливості;
- аналіз інформації та виявлення тенденцій у вибраних областях;
- розробка прогнозів та альтернатив поведінки підприємства;

- оцінка альтернатив різних дій, вибору стратегії та прийняття рішень для реалізації стратегічних планів [70].

Аналізуючи діяльність ПП «Фенікс Агро» ми прийшли до висновку, що до організаційно-інформаційної моделі необхідно додати програмно-технічне забезпечення, яке включатиме в себе певне спеціалізоване програмне забезпечення, що дозволить здійснювати аналіз грошових потоків більш ефективно та своєчасно.

У процесі аналізу грошових потоків використовується досить широкий спектр аналітичних процедур та методологічних підходів щодо аналізу. Всю сукупність аналітичних процедур за формами здійснення на думку Г. В. Ситник можна класифікувати за наступними ознаками (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

Форми аналізу грошових потоків підприємства [51]

Класифікаційні ознаки	Форми аналізу
Спрямованість аналізу	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз обсягу грошових потоків; • Аналіз динаміки грошових потоків; • Аналіз структури грошових потоків; • Аналіз рівномірності грошових потоків; • Аналіз синхронності грошових потоків; • Аналіз збалансованості грошових потоків; • Аналіз ліквідності грошових потоків; • Кількісна оцінка факторів, що визначають стан грошових потоків; • Аналіз ефективності грошових потоків.
Період проведення	<ul style="list-style-type: none"> • Ретроспективний аналіз; • Поточний аналіз; • Перспективний аналіз.
Глибина аналітичної процедури	<ul style="list-style-type: none"> • Експрес-аналіз грошових потоків; • Поглиблений аналіз грошових потоків.

Продовження таблиці 2.4.

Інструменти аналізу	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз грошових потоків з використанням персональних електронних обчислювальних машин; • Аналіз грошових потоків без використання персональних електронних обчислювальних машин.
Суб'єкти аналізу	<ul style="list-style-type: none"> • Внутрішній аналіз грошових потоків • Зовнішній аналіз грошових потоків
Ступінь охоплення	<ul style="list-style-type: none"> • Суцільний аналіз грошових потоків; • Вибірковий аналіз грошових потоків.

об'єкта аналізу	
Зміст програми аналізу	<ul style="list-style-type: none"> • Комплексний аналіз грошових потоків; • Тематичний аналіз грошових потоків.

Від того наскільки узгоджені між собою за обсягом і часом різні види грошових потоків значною мірою залежить платоспроможність, фінансова стійкість та поступальність економічного розвитку підприємства. Ефективно організований рух грошових коштів свідчить про високий рівень фінансового управління діяльністю, адже завдяки цьому відбувається підвищення ритмічності здійснення операційної діяльності, раціонального використання власних фінансових ресурсів, прискорення обороту капіталу підприємства, зменшує потребу в позичковому капіталі, зменшує ризик неплатоспроможності, тимчасово створює вільні грошові активи для здійснення фінансових інвестицій, які можуть генерувати додаткові прибутки [50].

З економічної точки зору, на грошові кошти підприємства можна виділити два підходи до характеристики їх обсягу складу та розміру у вузькому і широкому розумінні. У широкому сенсі вони можуть бути проаналізовані як грошові кошти авансовані у майно підприємства у вузькому сенсі як частина оборотних активів яка безпосередньо знаходиться в грошовій формі.

Аналіз грошових коштів та грошового обороту підприємства визначає наявний стан існуючих та потенційних проблем, пов'язаних із формуванням та використанням коштів, для оцінки ефективності управління ліквідністю та рівня платоспроможності компанії [49].

Аналіз грошових потоків свідчить про причини, які вплинули на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відпливу. Це можна зробити як у довгостроковій перспективі (кілька років), так і в короткостроковій перспективі (квартал, рік). Цей аналіз не оскаржується якщо він буде здійснений за період, що відображає певний етап в діяльності підприємства, наприклад, з моменту запуску нового продукту, від завершення реконструкції тощо [48].

Першим показником виникнення фінансових ускладнень є тенденція скорочення частки грошових коштів в складі оборотних активів підприємства при зростаючому обсязі його поточних зобов'язань. Тому, ми вважаємо, що щомісячний аналіз співвідношення між грошовими коштами та найбільш терміновими зобов'язаннями, що закінчується в поточному місяці, може забезпечити точну інформацію про надлишок, недостачу грошових коштів на підприємстві.

Іншим методом оцінки достатності грошових коштів є визначення тривалості періоду їх обороту. Тривалість періоду складає 360 днів – при розрахунку значення показника за рік; 90 днів – при розрахунку за квартал, 30 днів – за місяць. Для розрахунку використовуються внутрішні облікові дані про величину залишків на початок і кінець періоду (наприклад місяця) на рахунках грошових коштів. З цією метою використовується формула:

$$CЗГК = \frac{\frac{ЗГ_1}{2} + ЗГ_2 + ЗГ_3 + \dots + \frac{ЗГ_n}{2}}{n-1}, (2.5.)$$

де СЗГК – середні залишки грошових коштів, тис. грн;

ЗГ_n – залишки на початок n-го місяця, тис. грн;

n – кількість місяців в періоді.

Складання «Звіту про рух грошових коштів» з відповідними аналітичними висновками фактично і є аналізом руху грошових потоків на підприємстві. Вказані напрямки руху грошових коштів прийнято розглядати в розрізі основних видів діяльності зазначених у таблиці 2.4.

Таблиця 2.5.

Складові грошових потоків за видами діяльності [49]

Грошові потоки за видами діяльності		
Операційна діяльність	Інвестиційна діяльність	Фінансова діяльність
Грошові надходження від продажу товарів та наданих послуг	Грошові платежі для придбання основних засобів, матеріальних та інших активів	Грошові надходження від емісій, акцій чи інших пайових інструментів
Грошові надходження від оренди, гонорарів,	Грошові платежі за терміновими контрактами,	Грошові виплати власникам придбання чи погашення

комісійних та інших доходів	опціонами та свопами	акцій компанії
Грошові платежі службовцям та від їх імені		Грошові погашення кредитних сум
Грошові платежі постачальникам за товари та послуги	Авансовані грошові платежі та кредити, надані іншим сторонам	Грошові надходження від випуску незабезпечених облігацій, позик, векселів, забезпечених облігацій, закладених та інших короткострокових та довгострокових кредитів
Грошові надходження і платежі страховій компанії: страхові премії та позови, річні внески, інші страхові винагороди	Грошові відшкодування авансів і кредитів, наданих іншим сторонам	
Грошові надходження та платежі за контрактами, укладеними з комерційною або торгівельною метою	Грошові платежі для придбання пайових чи боргових інструментів інших компаній та часток участі у спільних компаніях	Грошові надходження від інвестицій в асоційовані, дочірні, спільні підприємства
Грошові виплати чи компенсації податку на прибуток, якщо вони не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю		Грошові платежі орендаря для зменшення заборгованості фінансової оренди

Отже, для досягнення поставленої мети, прискорення руху грошових коштів в підвищення оборотності активів капіталу необхідно використовувати організаційно-інформаційну модель аналізу грошових потоків підприємства. Данна модель відображає певні класифікації, на підставі цього робиться висновок щодо джерел та забезпечення кожного виду діяльності з необхідними грошовими коштами. У результаті приймаються рішення щодо перевищення надходжень грошових коштів, джерел виплати поточних зобов'язань, інвестиційної діяльності та достатності отриманої прибутку.

Висновки до другого розділу

1. Аналізуючи велику кількість чисельних ознак, що характеризують грошові потоки підприємства та з урахуванням специфіки розв'язання окремих управлінських завдань, можемо твердо зазначити, що для якісної та ґрунтовної класифікації грошових потоків досліджуваному

підприємству ПП «Фенікс Агро» слід використати фасетний метод. Даний метод має високий рівень гнучкості та здатність застосовуватись до вирішення будь-яких управлінських задач, є досить гнучким у своїй класифікації, що дозволяє інтегрувати її з новими фасетами та виключати старі. З метою підвищення ефективності управлінських рішень, зокрема, при автоматизації процесу фінансового управління в роботі для досліджуваного підприємства пропонується кретиріальна модель фасетної класифікації грошових потоків.

Щодо оцінювання якості грошових потоків, то доцільно проводити на підставі таких динамічних характеристик руху, як ламінарність та турбулентність потоку, що дозволить більш ефективно здійснювати комунікацію та балансування грошових потоків, сприяти підвищенню швидкості їх надходження та подальшої трансформації.

2. Для оцінки корисності інформації облікового процесу та фінансової звітності рекомендовано запозичити іноземний досвід, а саме 12 принципів корисності інформації. Оцінка корисності інформації яка описана у роботі дає можливість сформуванню цілісного погляду на систему грошових потоків підприємства, оцінити їх якісні характеристики, зважаючи на характер руху, підвищити ритмічність платежів, забезпечити підтримку належного рівня платоспроможності підприємства та його фінансову рівновагу. Використовуючи дану практику запозичення іноземних підходів, які оцінюють корисність інформації та орієнтування на формування облікових даних і фінансової звітності, для ПП «Фенікс Агро» значно покращить їх зв'язок з функціями управління: обліком, плануванням, контролем, аналізом, регулюванням та стимулюваннями.

3. Нами була розроблена організаційно-інформаційна модель для підприємства ПП «Фенікс Агро», яка включає в себе певні критерії які дозволяють досягати поставленої мети аналізу грошових потоків підприємства, а саме прискорювати рух грошових коштів, підвищувати

оборотність активів і капіталу, а також, забезпечувати фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Було запропоновано ввести до організаційно-інформаційної моделі додаткові важелі, які впливають на прийняття певних управлінських рішень. А також, оптимізувати роботу підприємства та здійснювати аналіз грошових потоків підприємства за допомогою програмно-технічного забезпечення.

Щодо інформаційного забезпечення, то воно має відповідати цілям аналізу грошових потоків, а саме:

- визначити рівень достатності грошових коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства;
- визначити ефективність та інтенсивність використання грошових коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- вивчати чинники та прогнозувати рівновагу та синхронізацію припливів та відтоку грошових коштів за обсягами та часом для забезпечення поточної та майбутньої платоспроможності підприємства.

Об'єднання фінансової інформації, її відповідність певним вимогам дає можливість своєчасного аналізу грошових потоків, прийняття управлінських рішень для широкого кола користувачів інформації. Але однією з невирішених практичних проблем є відсутність своєчасного отримання інформації про рух грошових коштів зацікавлених зовнішніх користувачів підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Організація аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

З позиції аналізу та контролю ефективності та функціонування підприємства важливо знати, які види діяльності генерують основний обсяг надходження та витрат грошових коштів.

Аналіз руху грошових коштів здійснюється за даними «Звіту про рух грошових коштів», який надає детальну інформацію про джерело надходження грошових коштів і напрями їх використання. Розгляд даного звіту в динаміці дає можливість робити висновки про відносну значущість операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [43].

Аналіз руху грошових коштів дозволяє визначити сальдо грошового потоку в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Для забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків і формування необхідної звітності використовують два основні методи — непрямий і прямий. Ці методи відрізняються повнотою наведення даних про грошові потоки, вихідною інформацією та іншими параметрами.

При непрямому методі визначають чистий грошовий потік за звітний період на основі даних «Звіту про рух грошових коштів» (Додаток Н-С) з погляду операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (табл. 3.1.).

В операційній діяльності вихідним елементом чистого грошового потоку є чистий прибуток звітного періоду. Розрахувати чистий грошовий потік операційної діяльності (ЧГП о.д.) можна за формулою:

$$\text{ЧГП о.д.} = \text{ЧП} + \text{А оз} + \text{А на} \pm \Delta \text{ДЗ} \pm \Delta \text{ВЗ} \pm \Delta \text{ПЗ} \pm \Delta \text{РК}; \quad (3.1.)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн;

А оз – сума амортизації основних засобів, тис. грн;

А на – сума амортизації нематеріальних активів, тис. грн;

- $\Delta ДЗ$ – абсолютна зміна суми дебіторської заборгованості, тис. грн;
 $\Delta ВЗ$ – абсолютна зміна виробничих запасів, грн;
 $\Delta КЗ$ – абсолютна зміна суми поточних зобов'язань, тис. грн;
 $\Delta РК$ – абсолютна зміна резервного капіталу, тис. грн.

Таблиця 3.1.

Розрахунок чистого грошового потоку непрямим методом

Показник	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення			
						2017-2013		2017-2016	
						Абс.	Від.	Абс.	Від.
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	2578	765	1293	418	1064	41,3	3,9	646	60,7
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	465	173	369	163	217	46,7	21,5	54	24,9
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	2162	1985	1357	545	694	32,1	4,6	149	21,5
Чистий грошовий потік	5205	2923	3019	1126	1975	37,9	1,9	849	43

В інвестиційній діяльності сума чистого грошового потоку є різницею між сумою реалізації окремих видів необоротних активів і вартістю їхнього придбання у звітному періоді. Чистий грошовий потік інвестиційної діяльності (ЧГП і.д.) розраховують за формулою:

$$ЧГП\ і.д. = P_{о.} + P_{на} + P_{дфi} + P_{вв.} + Д\ а - П\ оз - \Delta НБ - П\ дфi - В\ вв., ; (3.2.)$$

де $P_{оз}$ – вартість реалізованих основних засобів, тис. грн;

$P_{на}$ – вартість реалізованих нематеріальних активів, тис. грн;

$P_{дфi}$ – вартість реалізованих довгострокових фінансових інвестицій, тис. грн;

$Д\ а$ – сума дивідендів, отриманих підприємством за довгостроковими фінансовими інвестиціями, грн;

П оз – вартість придбаних основних засобів, тис. грн;

П на – вартість придбаних нематеріальних активів, тис. грн;

Δ НБ – вартість незавершеного будівництва, тис. грн;

П дфі – вартість придбаних довгострокових фінансових інвестицій, тис. грн;

В вва – вартість викуплених власних акцій підприємства, грн.

У фінансовій діяльності сума чистого грошового потоку визначається як різниця між сумою фінансових ресурсів, залучених із зовнішніх джерел, та сумою основного боргу, дивідендів власників підприємства. Чистий грошовий потік фінансової діяльності (ЧГП ф.д.) розраховують за формулою:

$$\text{ЧГП фд} = \text{ЗК ап} + \text{ЗК дк} + \text{ЗК кк} + \text{СД} - \text{ПД дк} - \text{П кк} - \text{Д ак}; (3.3.)$$

де ЗК ап – додатково залучений акціонерний або пайовий капітал, тис. грн;

ЗК дк – залучений капітал за довгостроковими кредитами, тис. грн;

ЗК кк – залучений капітал за короткостроковими кредитами, тис. грн;

СД – допомога спонсорів, грн;

П дк – погашення довгострокового кредиту, тис. грн;

П кк – погашення короткострокового кредиту, тис. грн.;

Д ак – сума оплачених дивідендів власниками акціонерного капіталу, тис. грн.

Чистий грошовий потік за всіма видами діяльності (ЧГП) визначається так:

$$\text{ЧГП} = \text{ЧГП од} + \text{ЧГП ід} + \text{ЧГП фд}; (3.4.)$$

За прямим методом визначають валовий і чистий грошові потоки. За допомогою цього методу обчислюється сумарний обсяг надходження та витрат коштів щодо окремих видів господарської діяльності і в цілому. Розбіжності отриманих результатів розрахунку за прямим і непрямим методами належать лише до операційної діяльності. Розрахунок чистого грошового потоку операційної діяльності (ЧГП о.д.) прямим методом має такий вигляд:

$$\text{ЧГП о.д.} = \sum \text{РП} + \sum \text{ІН} - \text{Вид. м.р.} - \text{Вид. з.п.} - \text{Вид. з.п.у.} - \text{Вид. о.д.} - \text{ПБ} - \text{ППБ}; \quad (3.5.)$$

де $\sum \text{РП}$ – сума виторгу від реалізації продукції, грн;

$\sum \text{ІН}$ – сума інших надходжень грошових ресурсів в операційній діяльності, грн;

Вид. м.р. – видатки на придбання матеріальних ресурсів, грн;

Вид з.п. – видатки на заробітну плату виробничих працівників, грн;

Вид. з.п.у. – видатки на заробітну плату управлінського персоналу, грн;

Вид. о.д. – інші видатки операційної діяльності, грн;

ПБ – платежі у бюджет, грн;

ППБ – платежі у позабюджетні фонди, грн.

Чистий грошовий потік інвестиційної та фінансової діяльності за прямим методом розраховують так само, як і при непрямому методі.

Розрахувавши чистий грошовий потік ПП «Фенікс Агро» ми бачимо позитивну тенденцію зростання. Чистий грошовий потік за аналізований період 2013-2017 рр. збільшився на 37,9 тис. грн, тобто на 1,9%. Особливої уваги заслуговує операційна діяльність яка за 2016-2017 роки, вона зросла на 60,7%. В свою чергу чистий грошовий потік від фінансової діяльності збільшився на 21,5%, а від інвестиційної діяльності – на 24,9%. Це свідчить про ефективне функціонування підприємства.

Аналіз грошових коштів здійснюється за такими етапами:

1. Аналіз динаміки додатного грошового потоку та його утворення.
2. Аналіз динаміки від'ємного грошового потоку підприємства.
3. Оцінка збалансованості додатного і від'ємного грошових потоків.
4. Аналіз синхронності формування додатного і від'ємного грошових потоків.
5. Оцінка ефективності грошових потоків [43].

На першому етапі оцінюється динаміка додатного грошового потоку за джерела його утворення потрібно зіставити темпи приросту позитивного грошового потоку з темпами приросту активів, збільшення обсягу

виробництва і реалізації продукції. Особливу акцент необхідно приділити дослідженню співвідношень залучення коштів за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел та оцінки ступеня залежності (від зовнішніх джерел фінансування).

На другому етапі аналізу досліджується збалансованість додатного і від'ємного грошових потоків у загальному обсязі, вивчається динаміка чистого грошового потоку. У процесі аналізу визначається місце і роль чистого прибутку підприємства, у формуванні чистого грошового потоку визначається сукупність достатності амортизаційних відрахувань з позицій необхідного відновлення основних засобів і нематеріальних активів.

На третьому етапі аналізу досліджується збалансованість додатного і від'ємного грошових потоків у загальному обсязі, вивчається динаміка чистого грошового потоку. У процесі аналізу визначається місце і роль чистого прибутку підприємства, у формуванні чистого грошового потоку підприємства, у достатності амортизаційних відрахувань з позицій необхідного відновлення основних засобів і нематеріальних активів.

На даному етапі оцінюється якість чистого грошового потоку – узагальнена характеристика структури джерел формування цього показника. Висока якість чистого грошового потоку характеризується зростанням частки чистого прибутку, отриманого за рахунок зростання випуску продукції і зниження його собівартості, а низька якість чистого грошового потоку пов'язана зі зростанням цін на продукцію, здійсненням позареалізаційних операцій тощо.

Одним із аспектів аналізу, який здійснюють на цьому етапі, є визначення достатності генеруючого чистого грошового потоку з позицій фінансованих ним потреб. Для цього використовують коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (КД ЧГП), який розраховують за формулою:

$$КД = \frac{ЧГП}{ПК + ВЗ + Д}; (3.6.)$$

де ЧГП – чистий грошовий потік підприємства за досліджуваний період, тис. грн.;

ПК – сума погашених довго- і короткострокових кредитів, тис. грн.;

ВЗ – приріст виробничих запасів у складі оборотних активів підприємства, тис. грн.;

Д – сума дивідендів, виплачених власникам (акціонерам) на вкладний капітал, тис. грн.

На четвертому етапі аналізу досліджують синхронність формування доданого і від'ємного грошових потоків у розрізі окремих інтервалів звітного періоду.

Управління грошовими потоками потребує постійного моніторингу синхронності та рівномірності формування додатного і від'ємного грошового потоку; для цього застосовується спосіб зіставлення динамічних рядів і графічний методів.

Досліджуючи синхронність формування різних видів грошових потоків, розраховують динаміку коефіцієнта ліквідності грошового потоку підприємства ($K_{л.}$) з огляду на окремі інтервали аналізованого періоду. Цей показник розраховують за такою формулою:

$$K_{л.} = \frac{ДГП}{ВГП}; (3.7.)$$

де ДГП – додатний грошовий потік, тис. грн.;

ВГП – від'ємний грошовий потік, тис. грн.

Якщо значення даного коефіцієнта не нижче одиниці, це свідчить про забезпечення необхідної ліквідності грошового потоку. У випадку, коли значення коефіцієнта ліквідності перевищує одиницю, це буде сприяти зростанню залишків грошових коштів на кінець періоду і свідчитиме про підвищення коефіцієнта абсолютної ліквідності підприємства.

На п'ятому етапі аналізу визначають ефективність грошових потоків. Узагальнюючим показником такої оцінки є коефіцієнт ефективності грошового потоку ($КЕ.$), який обчислюють за формулою:

$$KE = \frac{ЧГП}{ВГП}; (3.8.)$$

Аналітичні дослідження руху грошових коштів передбачають їх оптимізацію за рахунок:

- виявлення та реалізації резервів, які допомагають зменшити залежність від зовнішніх джерел залучення коштів;
- забезпечення повної збалансованості позитивних і негативних грошових потоків у часі та за центрами відповідальності;
- забезпечення тісного взаємозв'язку грошових потоків за видами діяльності;
- збільшення обсягу та якості чистого грошового потоку.

Розкривши питання аналізу грошових коштів підприємства, та проаналізувавши діяльність ПП «Фенікс Агро» щодо проведення аналізу грошових потоків, можемо зазначити, що підприємство не приділяє значної уваги саме аналізу грошових коштів суб'єкта господарювання. Аналізуючи первинні документи ПП «Фенікс Агро» можемо зазначити, що «Звіт про рух грошових коштів» підприємство складає не регулярно.

Виходячи з цього, для ефективного функціонування підприємства, доцільним буде запропонувати здійснювати поточний оперативний аналіз грошових коштів регулярно, для цього необхідно ввести посаду аналітика у відділі економічної безпеки, яка буде відповідати за питання внутрішнього контролю підприємства. Для проведення якісного аналізу грошових коштів підприємства пропонується використовувати запропоновані етапи проведення аналізу грошових коштів.

3.2. Методика аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Аналіз грошових потоків здійснюється по підприємству в цілому, у розрізі основних видів його господарської діяльності, за окремими структурними підрозділами чи центрами відповідальності тощо. Аналіз грошових потоків дозволяє виявити причини дефіциту або надлишку грошових коштів, визначення джерел їх надходження та напрямів використання для контролю за поточною ліквідністю і платоспроможністю підприємства [61]. На обсяг і аналіз формування грошових потоків впливають зовнішні та внутрішні фактори (рис. 3.1.)

Рис. 3.1. Класифікація факторів формування грошових потоків підприємства [43]

Динаміка кон'юнктури товарного ринку визначає заміну основної складової додатного грошового потоку підприємства – обсяги надходження грошових коштів від реалізації продукції. Підвищення кон'юнктури ринку спричиняє зростання обсягу доданого грошового потоку за цим видом господарської діяльності, а її спад – тимчасову нестачу грошових коштів при накопиченні на підприємстві значних запасів нереалізованої грошової продукції.

Система оподаткування також виступає як фактор формування грошових потоків, оскільки податкові платежі займають значну частку у

витрачання грошових коштів, а встановлений законом порядок податкових платежів визначає характер грошового потоку у часі. Будь-які зміни у податковій системі ведуть до відповідних змін у витраченні грошових потоків.

Вплив практики кредитування постачальників і покупців продукції прослідковується як у надходженні грошових коштів (при реалізації продукції), так і у витрачаннях (при закупівлі сировини, матеріалів тощо).

Система здійснення розрахункових операцій впливає на формування грошових потоків у часі. Зокрема, розрахунки готівкою прискорюють рух грошових коштів, а розрахунки чеками, акредитивами відповідно його уповільнюють.

Залежно від кон'юнктури кредитного ринку, яка визначає доступність фінансового кредиту, зростає або знижується можливість формування грошових потоків підприємства за рахунок різних джерел.

Тривалість операційного циклу як внутрішній фактор, що визначає формування грошового потоку підприємства таким чином: чим коротша тривалість цього циклу, тим більше оборотів здійснюють грошові кошти, інвестовані в оборотні активи і, відповідно, тим більший обсяг та вища інтенсивність як доданого, так і від'ємного грошових потоків підприємства.

Сезонність виробництва і реалізації продукції визначає ліквідність грошових потоків окремим часовим інтервалом та ефективність використання тимчасово вільних залишків грошових коштів. Реалізація інвестиційних програм формує суттєву частину витрачання грошових коштів і одночасно збільшує потребу в нарощуванні додаткового грошового потоку. Обрані підприємством методи амортизації основних засобів і нематеріальних активів, а також терміни їх амортизації створюють різну інтенсивність амортизаційних відрахувань, які грошовими коштами безпосередньо не обслуговуються.

Коефіцієнт операційного лівериджу показує, у скільки разів темпи зміни прибутку вищі за темпи зміни обсягу реалізації продукції та обсягу

чистого грошового потоку [43]. Поетапний аналіз грошових потоків дає інформацію для оцінки діяльності підприємства в минулому, теперішньому часі, а також служить основою для прогнозування і планування грошових потоків на майбутнє. Основні етапи проведення аналізу грошових потоків відображені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Основні етапи проведення аналізу грошових потоків підприємства [62]

Етапи аналізу	Основний зміст аналізу
Аналіз ліквідності балансу	Порівняння наявності коштів за активом, згрупованих за ступенем зниження їх ліквідності із зобов'язаннями за пасивом, що об'єднані по термінах їх погашення (в порядку зростання термінів сплати)
Аналіз показників оцінки ліквідності підприємства	Розрахунок коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, поточної ліквідності
Аналіз Звіту про рух грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> • Вивчення обсягу, структури і динаміки: • Вихідного і вхідного ГП; • Грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності; • Чистого ГП.
Аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення із кредиторською	Розрахунок оборотності дебіторської заборгованості, середнього періоду обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнту співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей.
Аналіз показників, що характеризують грошові потоки	<p>Розрахунок:</p> <ul style="list-style-type: none"> • коефіцієнта ліквідності ГП; • коефіцієнта участі ГП і їх еквівалентів в оборотних активах; • кількість оборотів оборотних активів; • середнього періоду обороту оборотних активів; • кількості оборотів ГП і їх еквівалентів; • середньоквадратичного відхилення ГП і коефіцієнта варіації в досліджуваному періоді часу; • коефіцієнта кореляції позитивного та від'ємного ГП; • коефіцієнта ефективності ГП в досліджуваному періоді; • коефіцієнта якості чистого ГП; • коефіцієнта достатності і реінвестування чистого ГП.
Проведення підсумків та формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу.	

Важливим показником, що характеризує фінансові позиції підприємства є платоспроможність, яка розкривається через здатність підприємства вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Спроможність з якою підприємство погашає свою заборгованість характеризується ліквідністю його балансу, яка визначає рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких на гроші відповідає терміну погашення заборгованості.

Група показників ліквідності та платоспроможності включає:

- коефіцієнт ліквідності грошового потоку;
- коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку;
- коефіцієнт грошового покриття виплат за відсотками;
- коефіцієнт грошового покриття поточних зобов'язань;
- коефіцієнт грошового покриття зобов'язань [65].

Аналіз потоків грошових коштів повинен здійснюватися як на основі звітних, так і планових показників. При цьому останні виступають одночасно інструментом управління грошовими потоками. Це досягається шляхом контролю за відповідністю їх реального руху до планових показників та прийняттям необхідних коригуючих заходів.

Аналіз руху грошових коштів має певну методику аналізу, яка включає такі етапи:

1. Аналіз позитивного грошового потоку: структура джерел надходження грошових коштів; динаміка джерел надходження грошових коштів; зіставлення темпів приросту позитивного потоку капіталу з темпами приросту обсягів виробництва та реалізації продукції.

2. Аналіз негативного грошового потоку: структура напрямів використання грошових коштів; динаміка використання грошових коштів.

3. Аналіз чистого грошового потоку: збалансованість позитивного та негативного потоків; якість чистого грошового потоку (висока якість характеризується зростанням питомої ваги прибутку, отриманого за рахунок

зростання випуску продукції і зниження її собівартості); достатність надходження грошових коштів.

4. Аналіз грошового потоку за видами діяльності: порівняння фінансової структури балансу за різні періоди; структура грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; вплив прямих і непрямих факторів на зміну залишку грошових коштів.

5. Аналіз відхилення залишку грошових коштів від чистого фінансового результату: оцінка наявності грошових коштів; відхилення залишку грошових коштів від фінансового результату.

6. Аналіз достатності надходження грошових коштів та ефективності їх використання. Критичний аналіз методики стверджує, що вони не пов'язані з розвитком підприємства [63].

Під час аналізу грошових потоків встановлюються причинно-наслідкові зв'язки щодо збільшення (зменшення) надходжень грошових коштів та збільшення (зменшення) їх витрачання. Цей процес здійснюється як за тривалий період діяльності, наприклад, декілька років, так і за короткий термін, наприклад, місяць, квартал або рік. У фінансово-економічній літературі виділяють певні базові методи аналізу грошових потоків:

- горизонтальний (передбачає оцінку змін у статтях фінансової звітності за їх абсолютною та відносною величиною, що відбулися за звітний період порівняно з попереднім, порівняння із запланованими величинами тощо);
- вертикальний, або структурний (передбачає пошук частки окремої статті звіту в сукупній величині за відповідний період та визначення співвідношень між окремими статтями, порівняння із запланованими величинами тощо);
- трендовий (дозволяє визначити динаміку змін за основними статтями руху грошових коштів не тільки для аналізу відхилень від базових значень на довготривалому інтервалі, але і для поліпшення розрахункової бази, що забезпечує можливість використання відповідних статистичних методів прогнозування та планування грошових потоків;

- коефіцієнтний (полягає у визначенні теоретично обґрунтованих критеріїв оцінки, за якими існує можливість зробити цінні з практичної точки зору висновки щодо діяльності та стану підприємства [60].

Т. Власюк, О. Волинець, Н. Новіцька зазначають, що методика аналізу грошових коштів підприємства разом із горизонтальним, вертикальним, коефіцієнтним аналізом має включати такі етапи:

- 1) аналіз рівномірності розподілу грошових потоків за кварталами, який полягає у визначенні рівномірності розподілу надходжень та витрат протягом року. Метою аналізу є ідентифікація та оцінка грошових потоків за ступенем регулярності здійснення, наявністю та причинами затримок у надходженні грошових коштів та відкладенні запланованих витрат;
- 2) аналіз збалансованості надходжень та витрат за періодами, який полягає у визначенні тісноти зв'язку між надходженнями і витратами грошових коштів [65].

Першим етапом аналізу грошових потоків виступає виконання горизонтального, вертикального аналізу (рис. 3.2).

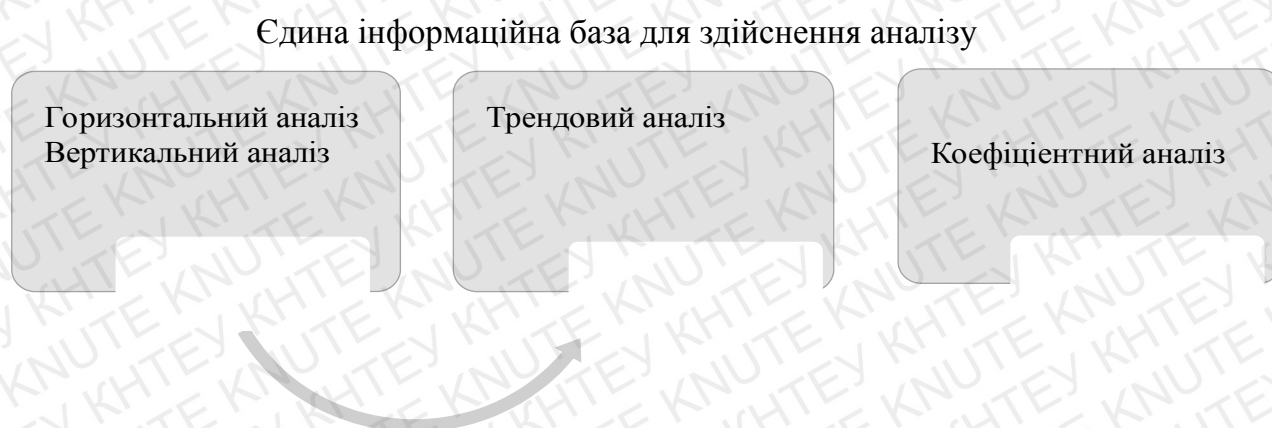

Рис 3.2. Взаємне співвідношення етапів аналізу грошових потоків

На цьому етапі вирішальним фактором є достатність первинних даних, що міститься у фінансових звітах, податкових звітах, оборотно-сальдових відомостях, внутрішній аналітичній інформації тощо. Від якості первинних даних та їх адекватності залежать результати подальшого аналізу грошових

потоків, його глибина та змістовність. У науковій літературі зустрічається така назва цього етапу аналізу, як «якісний аналіз грошового потоку».

Наступним етапом є побудова трендів, яка може потребувати спеціального програмного забезпечення. Виконання коефіцієнтного аналізу може бути обмеженим та розширеним. У процесі розрахунку можуть знадобитися спеціальні програмні комплекси.

Одними з основних напрямів оптимізації управління грошовими потоками є: зменшення операційних потреб господарюючих суб'єктів у грошових коштах шляхом удосконалення технології фінансових розрахунків; підвищення якості ретроспективного аналізу як підґрунтя для перспективних прогнозів; забезпечення ліквідності тощо [64].

Відправною точкою для горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу виступає збір і систематизація вихідної, первинної інформації, що міститься не лише у фінансовій та податковій звітності, але і в бухгалтерських оборотно-сальдових відомостях, довідках тощо. Виникає необхідність пошуку та коректного відображення первинних даних для розрахунків, адже від цього залежить адекватність і якість аналізу. При виконанні горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізів виникає необхідність перевірки ефекту масштабу капіталу і грошових потоків [62].

Отже, можна зазначити, що первинними етапами аналізу грошових потоків виступають горизонтальний, вертикальний і коефіцієнтний аналіз. У свою чергу, трендовий аналіз ґрунтується на горизонтальному та вертикальному і є своєрідним логічним продовженням цих етапів аналізу, тому він є вторинним відносно інших етапів. Існує досить велика сукупність фінансових коефіцієнтів, які використовуються при аналізі грошових потоків. У практичній площині при виконанні аналізу необхідно конкретизувати як проблеми, що виникають при управлінні грошовими потоками, так і коло осіб, які користуватимуться виконаними розрахунками.

Виходячи з цього, можемо зазначити, що слід визначити суб'єкта – того, кому і з якою метою потрібен аналіз та інтерпретація; по-друге, підібрати відповідні коефіцієнти та здійснити їх розрахунок; по-третє, інтерпретувати результати одержаної інформації. Для ознайомлення з аналізом структури активів та пасивів підприємства необхідно проаналізувати показники, що характеризують фінансову діяльність підприємства. Вся сукупність таких показників може бути наведена у вигляді таких груп, що характеризують: платоспроможність (фінансову стійкість); ліквідність; ділову активність; рентабельність. Результати комплексного аналізу зведено до таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Показники фінансового стану ПП «Фенікс Агро» за 2013-2017 рр.

№ з/п	Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Аналіз ліквідності підприємства						
1.	Коефіцієнт покриття	4,6	3,1	1,9	1,7	1,7
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,6	3,1	1,8	1,6	1,4
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1	-	-	0,2	-
4.	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	4971	6155	9524	9501	16398
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства						
5.	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,8	0,7	0,5	0,5	0,4
6.	Коефіцієнт фінансування	0,8	0,7	1	0,9	0,8
7.	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,8	0,7	0,5	0,4	0,3
8.	Коефіцієнт маневреності Власного капіталу	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
Аналіз ділової активності підприємства						
9.	Коефіцієнт оборотності активів	20,9	19,2	18,5	21	14,8
10.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	89,1	1651,4	84,9	107,7	22,1
11.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	28	201,4	22,1	31,3	2,9
12.	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	-	-	351,7	334,7	10,2

13.	Коефіцієнт оборотності основних засобів	244,5	1740,8	269,3	207	9,4
14.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	29,5	193,1	29,5	39,5	3,2

Продовження таблиці 3.3.

Аналіз рентабельності підприємства						
15.	Коефіцієнт рентабельності активів	50,7	26,6	42,9	35,4	20,1
16.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	81	36,8	76,9	73,6	47,7
17.	Коефіцієнт рентабельності продукції	2,7	0,2	2,6	1,9	15

Аналіз ліквідності підприємства:

Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. На підприємстві коефіцієнт покриття більше 1, тобто можна вважати, що структура балансу є задовільною, підприємство платоспроможне і йому вистачає ресурсів для погашення поточних зобов'язань. Але негативною стороною є значне спадання коефіцієнта за останні 3 роки, майже в 2 рази, у 2013 році коефіцієнт склав 4,6, а у 2016-2017 роках – 1,7.

$$\text{Коефіцієнт покриття} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}; (3.9.)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Коефіцієнт швидкої ліквідності – показник перевищує нормативне значення 1. У 2014 році цей показник зменшився на 1,5 та на ще на 1,5-1,6 у 2016-2017 роках, тобто у підприємства залишається найбільш ліквідні оборотні кошти – грошові кошти та їх еквіваленти, фінансові інвестиції та кредиторська заборгованість.

$$\text{Коефіцієнт швидкої ліквідності} = \frac{(\text{Оборотні активи} - \text{запаси})}{\text{Поточні зобов'язання}}; (3.10.)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2013 році склав 1, а вже у 2014 році впав до 0, що свідчить

про неможливість підприємства погасити свої борги. У 2015 році показник досяг позначки 0,2, що вважається достатнім рівнем для даного показника, але в 2017 році він знову досяг 0, такі негативні перепади показника вказують на велику довгострокову дебіторську заборгованість, яка сформувалась під час роботи підприємства у дані періоди.

$$\text{Коефіцієнт абсолютної ліквідності} = \frac{\text{Грошові активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}; (3.11.)$$

Чистий оборотний капітал – його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. Підприємство вчасно розраховується за своїми поточними зобов'язаннями та має достатню фінансову стійкість, оскільки в цьому випадку певна частина необоротних активів фінансується за рахунок поточних зобов'язань. Позитивним є збільшення рівня прибутку підприємства за 2017 рік на 6897 тис. грн порівняно з 2016 роком це складає 72,5%.

$$\text{Чистий оборотний капітал} = \text{Поточні активи} - \text{Поточні пасиви}; (3.12.)$$

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства:

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Фінансова автономія від зовнішніх джерел є дуже високою у 2013-2017 роки, показники за цей період значно перевищують нормативне значення (норматив $> 0,5$), тобто підприємство є майже 100%-во фінансово автономним, незалежним від зовнішнього фінансування у цей період. Але за досліджуваний період цей показник зменшився вдвічі, тобто на 0,4.

$$\text{Коефіцієнт платоспроможності} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}; (3.13.)$$

Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених засобів. коефіцієнт фінансування, у досліджуваного підприємства показник має тенденцію незначного коливання (збільшення на 0,2 у 2013-2015 рр. і зменшення на 0,2 у 2016-2017 рр.), тобто надходження позичково капіталу були незначними, а частка власного капіталу є незмінною.

$$\text{Коефіцієнт фінансування} = \frac{\text{Власний капітал}}{(\text{Довг. забов'яз} + \text{Поточ. забов'яз})}; (3.14.)$$

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами. Як і попередні показники, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами має високий рівень, але має тенденцію спаду, за аналізований період показник упав на 0,5 і у 2017 році складає 0,3, але знаходиться вище нормативного значення (0,1). Тобто за п'ять років підприємство стало більш фінансово залежним від зовнішніх кредиторів.

$$\text{Коеф. забезпеченості влас. оборт. засоб.} = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Оборотні активи}}; (3.15.)$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка – капіталізована. Цей показник за 2016-2017 роки зменшився на 0,2, тобто зменшилася частина власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби.

$$\text{Коефіцієнт маневреності ВК} = \frac{\text{Власні необоротні кошти}}{\text{Власний капітал}}; (3.16.)$$

Аналіз ділової активності підприємства:

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Коефіцієнт оборотності активів має тенденцію зменшення порівняно з 2013 роком показник зменшився на 29% та став складати 14,8 у 2017 році – це вказує на сприятливі умови для переведення активів підприємства у ліквідні кошти.

$$\text{Коеф. оборотності активів} = \frac{\text{Чиста виручка від реаліз. продукції}}{\text{Середньорічна вартість активів}}; (3.17.)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству. За аналізований період показник коефіцієнта був

досить нестабільним, спочатку 2014 році він збільшився на 1753%, і вже у 2015 році так само зменшився. За 2015-2017 рок цей коефіцієнт має тенденцію до зниження, але є достатньо високим. Тобто підприємство менше ніж за місяць сплачує усі рахунки постачальників

$$\text{Коеф. оборот. кредитор. заборг.} = \frac{\text{Чиста виручка від реаліз. прод.}}{\text{Середньоріч. сума кред. заборг.}}; (3.18.)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством. За період 2013-2017 рр. цей показник знизився на 90%, і в 2017 році складає 2,9. Зменшення значення коефіцієнта – це негативна тенденція і свідчить про те, що ПП «Фенікс Агро» не так швидко отримує кошти від своїх боржників

$$\text{Коеф. оборот. дебітор. заборг.} = \frac{\text{Чиста виручка від реаліз. прод.}}{\text{Середньоріч. сума дебітор. заборг.}}; (3.19.)$$

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів за 2015-2017 роки перевищує 1, що свідчить про швидку реалізацію товарно-матеріальних запасів підприємства. Але показник за аналізований період має тенденцію зниження, це свідчить про те, що на продукцію падає попит.

$$\text{Коеф. оборот. матер. засоб.} = \frac{\text{Чиста виручка від реаліз. прод.}}{\text{Середньоріч. вартість запасів}}; (3.20.)$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) показує ефективність використання основних засобів підприємства. За аналізований період показник спочатку мав досить велике зростання, особливо у 2014 році, після чого показник фондовіддачі поступово знизився, і в 2017 році досяг мінімального значення 9,4, що свідчить про застаріння техніки та обладнання підприємства.

$$\text{Коеф. оборот. ОЗ} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість ОЗ}}; (3.21.)$$

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшився за 2013-2017 роки на 89%, та становить 3,2 у 2017 році, проте є дуже високим – підприємство використовує власний капітал досить ефективно.

$$\text{Коеф. оборот. ВК} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}; (3.22.)$$

Аналіз рентабельності підприємства:

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання активів підприємства. Прибуток отриманий на одиницю активів підприємства за 2013-2017 роки мав нестабільну динаміку то підвищення, то зниження. Наприкінці аналізованого періоду він складає 20,4, а це на 60% менше ніж на початку періоду.

$$\text{Коефіцієнт рентабельності активів} = \frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Валюта балансу}}; (3.23.)$$

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує ефективність вкладення коштів до даного підприємства. Прибуток, отриманий підприємством з кожної гривні власного капіталу у 2013-2017 роки був динамічний, в цілому він зменшився на 41% за останні 5 років.

$$\text{Коефіцієнт рентабельності ВК} = \frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Власний капітал}}; (3.24.)$$

Коефіцієнт рентабельності продукції характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності. коефіцієнт рентабельності продукції за 2013-2017 роки суттєво зріс на 12,3, тобто підприємство контролює витрати на виробництво і реалізацію продукції, і отримує при цьому достатній чистий прибуток. Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення коефіцієнту протягом звітного періоду свідчить про покращання результатів діяльності підприємства.

$$\text{Коеф. рентабельн. продукції} = \frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Чиста виручка від реаліз. прод.}}; (3.25.)$$

Отже, аналізуючи фінансовий стан ПП «Фенікс Агро» за 2013- 2017 роки можна зробити висновок про те, що аналіз ліквідності підприємства свідчить про те, що баланс підприємства є ліквідним; структура балансу є задовільною; підприємство платоспроможне, тобто підприємству цілком вистачає ресурсів для погашення поточних зобов'язань. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства показав, що підприємство стійке, стабільно працює, витрати покриваються отриманим прибутком повністю та вчасно, але дебіторська заборгованість не дозволяє покривати кредиторську. Аналіз ділової активності підприємства показав, що підприємство платоспроможне, конкурентоспроможне, зобов'язання виконуються вчасно та у повній мірі. Аналіз рентабельності підприємства показав, що підприємство є рентабельними за всіма статтями балансу.

Для організації ефективного аналізу підприємства, пропонується до посадової інструкції особи, до обов'язків якої буде входити аналіз використання грошових коштів підприємства, аналіз руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності ввести пункт, який зазначає обов'язкове проведення аналізу за допомогою запропонованих методів, етапів проведення аналізу грошових потоків (табл. 3.2) та використовуючи розрахункові коефіцієнти (табл. 3.3).

3.3. Аналіз грошових потоків суб'єкта господарювання в умовах сучасних інформаційних систем.

Ефективність управління грошовими потоками на підприємстві, насамперед, визначається якістю, повнотою і оперативністю аналітичної інформації, вимоги до якої стають дедалі жорсткішими. Своєю чергою, необхідною умовою при організації економічного аналізу грошових потоків в ринкових умовах є побудова інформаційного забезпечення аналізу на базі сучасних інформаційних систем.

В умовах планового ведення виробництва економічний аналіз зводився переважно до розрахунку відхилень показників господарської діяльності підприємства від певних баз порівняння. Сьогодні ж зростає потреба в аналізі для виявлення резервів, пошуку шляхів виходу на якісніші рівні господарювання. Особливої ваги набуває розроблення і впровадження задач перспективного аналізу, спрямованого на прогнозування параметрів виробничо-фінансових результатів діяльності і своєчасне формування управлінських рішень. Такий аналіз вимагає застосування складних економіко-математичних методів і моделей і стає ефективним лише за використання сучасних комп'ютерних технологій. За умови автоматизації аналітичних розрахунків доцільним і економічно виправданим на всіх ділянках управління стає оперативний аналіз. Такий аналіз вимагає застосування складних економіко-математичних методів і моделей

Автоматизація задач оперативного аналізу грошових потоків підприємства має свої передумови. Вимогами часу продиктована оцінка фактичного (на певну дату чи навіть годину) стану коштів, оборотних активів, розрахунків тощо, причому і за абсолютними, і за відносними показниками. Крім того, аналітики схиляються до думки, що прийняттю рішень з управління грошовими потоками повинно передувати їх моделювання. Застосування різних видів моделювання дає змогу здійснювати непрямі експерименти без реальних економічних наслідків, формувати дані, максимально адекватні реальній економічній ситуації, моделювати випадкові процеси, програвати варіанти управлінських рішень тощо. Застосування певних математичних моделей особливо доцільне в розв'язанні задачі оптимізації залишку коштів.

Своєю чергою, аналіз руху коштів потребує залучення великого обсягу інформації облікових, збутових, планових та інших служб підприємства. Тому вичерпності такого аналізу можна досягнути, побудувавши на підприємстві інформаційну систему на базі сучасних комп'ютерних технологій.

Під час побудови подібної інформаційної системи необхідно виходити із загальних особливостей інформаційних систем фінансової орієнтації. Головна їх відмінність полягає в існуванні та інтеграції у їх складі операційного та аналітичного компоненту. Перший орієнтований на введення даних, другий – на їх вилучення. Операційна і аналітична системи повинні працювати на одних і тих же даних, в межах однієї організаційної структури при інтенсивному обміні повідомленнями, внаслідок чого повинні бути тісно інтегровані.

Особливі вимоги висуваються до аналітичної системи, що будується з врахуванням певних умов [66]:

- орієнтація не на оновлення даних, а на запити;
- зберігання не фактів господарського життя, а показників, що вимагає забезпечення їх порівнюваності в часі;
- наявність засобів, що дають змогу створювати неструктуровані, довільні запити до бази даних;
- наявність засобів візуалізації даних і графічного інтерфейсу користувача;
- багатозначність, що реально працює.

Наступним моментом при розробці інформаційної системи фінансової служби має бути врахування найпрогресивніших тенденцій в зарубіжному досвіді побудови архітектури інформаційних систем. Адже в Україні відбувся розпад великих інформаційних систем через їх відірваність від потреб народного господарства; відсутні відпрацьовані технології бізнесу; спостерігається значна диференціація ступенів розвитку інформаційних технологій, особливо засобів зберігання і передачі великих масивів інформації. Тому технології бізнесу, реалізовані в розподіленому обліковому середовищі, потребують повної перебудови всієї системи управління, починаючи від техніки прийняття рішень і закінчуючи оновленням комп'ютерного апарату. На цьому шляху, ми вважаємо, що підприємству необхідно починати з поступового впровадження окремих груп задач, починаючи з найважливіших для існування підприємства.

Формалізоване проектування інформаційної системи фінансової служби в межах сучасної архітектури інформаційних систем повинно базуватися на суворому розподілі стадій процесу розроблення за ступенем наближення до інформаційної технології. На цьому шляху кожний процес підлягає описанню на трьох рівнях. На першому формуються вимоги до певного процесу, на другому з'ясовуються технічні умови його реалізації, а на заключному – описується його реалізація за допомогою певних комп'ютерних технологій [67].

На рівні формування вимог необхідно описати певну задачу (чи комплекс задач, наприклад, аналіз грошових потоків) на такій формалізованій мові, яка може використовуватися як відправна точка для послідовного переведення в інформаційну технологію. На рівні технічних умов структура сформованих до певної задачі вимог переводиться в стандартизовані категорії (інтерфейси) систем оброблення даних. На третьому кроці технічні умови накладаються на конкретні елементи апаратного і програмного забезпечення, встановлюючи цим самим предметний зв'язок з інформаційною технологією. Саме описання реалізації дуже тісно пов'язане з розвитком інформаційної технології і тому підлягає постійному перегляду в результаті технологічних змін, таких, як розвиток нових систем баз даних, мережевих технологій, апаратного забезпечення тощо.

Опишемо оперативний аналіз грошових потоків за викладеною вище схемою. Орієнтуватимемося на розв'язання такого комплексу задач [67]:

- аналіз поточної платоспроможності;
- аналіз резервів підтримання поточної платоспроможності;
- коректування (вирівнювання) платежів з метою уникнення надмірного грошового потоку за рахунок розроблення щоденного оптимізованого фінансового завдання;
- аналіз методів використання тимчасово вільних грошових активів;
- аналіз резервів прискорення обороту грошових активів.

Отже, в оперативному аналізі грошових потоків необхідні такі масиви даних:

- основний обліковий масив;
- масив параметрів договорів;
- масив фінансового прогнозування.

Масив облікових даних повинен містити рахунки, проведення, класифікатори і зовнішні, тобто обов'язкові до виконання для підприємства, нормативи. Класифікатор – це сукупність ознак, що присвоюються рахункам і (або) проведенням, і підсистеми організації цих ознак (наприклад, поділ рахунків і проведенень за господарським призначенням, за підрозділами, проектами або технологіями). Нормативна інформація повинна бути відображена ставками оподаткування, а також іншими нормативами, що стосуються фінансів підприємства: мінімальний розмір статутного фонду, норми амортизації тощо.

Масив даних договорів може містити такі їх параметри:

- загальні дані договору (сума, валюта, термін, ставка, період виплат, характеристика заставленого майна);
- дані зобов'язань (грошовий потік зобов'язань як датована послідовність грошових сум);
- дані платежів (грошовий потік платежів як датована послідовність грошових сум);
- графік платежів (послідовність зобов'язань за договором як самого підприємства, так і перед підприємством);

Масив даних фінансового прогнозування повинен містити як дані перспективних бюджетів, так і дані оперативного фінансового плану.

Наступним етапом постановки задач оперативного аналізу є узгодження сформульованих вище вимог з інтерфейсами інформаційної технології – єдиних стандартів, що описують взаємодію апаратних і програмних засобів один з одним і з користувачами. В інформаційній системі фінансової служби логічним є виділення двох модулів – модуля баз даних,

що реалізує запити до сформованих масивів і звіти на базі цих запитів, і розрахункового модуля, що розраховує необхідні фінансові показники, зокрема в кожний конкретний момент часу. Специфіка розрахунків – варіантність, необхідність періодичного перегляду результатів при не завжди очевидних обмеженнях – передбачає інтерактивний характер процесу і його поділ на послідовні наближення-ітерації.

З організаційного погляду взаємодія підрозділів у інформаційній системі визначається передовсім наявністю локальної мережі та її топологією. Топологія мережі об'єднує організацію власне локальної мережі, так і її виходи на лінії зв'язку, особливо у випадку територіально рознесених підрозділів, філіалів тощо. Як такі лінії сьогодні найчастіше використовуються стандартні телефонні канали. Якщо немає необхідності зв'язуватися з віддаленими робочими місцями в реальному часі, можна користуватися електронною поштою через мережу Internet. Загалом, за наявності декількох підрозділів і декількох робочих місць користувачів використання локальної мережі та розподілений характер фінансової інформаційної системи практично неминучі.

З розподіленим характером фінансової інформаційної системи тісно пов'язана ще одна важлива проблема – розмежування доступу до даних. Особливо важливим є її ефективне вирішення за можливості доступу до інформаційної системи по електронних каналах. Найпрогресивнішим заходом для захисту даних від несанкціонованого доступу на сьогоднішній день є розподіл функцій на розподілені та локальні. Розподілені функції виконуються централізовано на сервері, локальні – на окремих робочих місцях. Щодо аналізу грошових потоків, як і інших аналітичних процедур, то його доцільно зарахувати до локальних функцій. В даному випадку на локальному робочому місці робиться запит до розподіленої інформаційної бази (наприклад, даних бухгалтерського обліку), отримана відповідь повертається на локальний комп'ютер і всі інші дії з оброблення відбуваються вже на ньому, без втручання до розподіленої бази даних. Для

такого комп'ютера можна передбачити підвищені технічні та організаційні заходи безпеки.

Щодо зберігання великих масивів електронних даних, то сьогодні це не є складною технічною і організаційною проблемою. Однак безперервний доступ до даних в режимі реального часу по локальній мережі чи по лініях зв'язку забезпечити доволі складно. Технічні рішення тут необхідно звести до «холодного» і «гарячого» резервування даних.

Перше полягає в копіюванні даних на диски, друге, що застосовується в системах з доступом в реальному часі, – в дублюванні твердих дисків чи встановленні дискового масиву з надлишковістю на сервері системи.

Для відображення забезпечення технічних умов реалізації задач оперативного аналізу на базі інформаційних систем запропонована організаційна схема (рис.3.3).

За основу для розроблення даної схеми взято підприємство середніх розмірів, в нашому випадку досліджуване приватне підприємство ПП «Фенікс Агро», що виготовляє товари оптового споживання та має мережу фірмової торгівлі. В схемі передбачена побудова рецентралізованої інформаційної системи на підприємстві. Подібна система передбачає створення та існування розподіленого комплексу програм, що спільно працюють з декількома серверами баз даних. Під сервером мається на увазі будь-яка програма, що підтримує розподілену на локальній мережі базу даних незалежно від потужності застосовуваних засобів забезпечення режиму роботи користувачів.

Як видно із схеми (рис.3.3.), оперативний аналіз грошових потоків здійснюється у складі служби економічної безпеки аналітиком на локальному робочому місці (ПК). Даний ПК (далі ПК СЕБ) входить до складу локальної мережі, Серверу бази даних. З ПК СЕБ аналітиком робляться запити до розподілених баз даних бухгалтерії, відділу логістики, відділу концентрованих кормів, зернового напрямку, продажу кормів, що забезпечується Високошвидкісною мережею.

прийняття оперативних рішень з управління грошовими потоками. Як бачимо, важливим завданням в побудові подібної інформаційної системи є організація розмежування доступу до даних, що повинна забезпечуватися як програмно, так і апаратно.

На завершальному етапі проектування задач оперативного аналізу грошових потоків на базі інформаційних технологій необхідно описати їх реалізацію за допомогою певного програмного забезпечення. Саме тут треба відзначити, що найпрогресивнішим напрямком в побудові інформаційних систем на сучасному етапі є поділ програмного забезпечення організації на клієнтську та серверну частини. Подібне розділення було результатом еволюційного переходу інформаційних систем типу вітчизняних АСУ і АСУ на базі АРМ до рецентралізованих інформаційних систем. Як вже було з'ясовано вище, в подібних інформаційних системах змінено режим доступу до даних з робочих місць: замість локальної бази вони мають доступ до певного зрізу функцій і даних бази масштабу підприємства.

Отже, клієнтська частина забезпечує засоби взаємозв'язку інформаційної системи та її користувачів. Серверна – організує централізоване зберігання даних, що надходять з клієнтських компонент, видає певним чином організовані дані за запитамі клієнтської частини.

Отож, аналітичні процедури здійснюються за допомогою програм-клієнтів, що підтримують інтерфейс робочого столу, тобто роботу з даними в локальному режимі на робочому місці аналітика. За технічною реалізацією програми аналітичного напрямку можна поділити на два класи: програми на основі електронних таблиць і програми на основі СУБД. Існуючі комерційні розробки програм першого типу – здебільшого це системи взаємопов'язаних електронних таблиць і макросів, реалізованих в пакеті Excel. Отже, Excel можна сам по собі використовувати як клієнтську програму.

Поряд з цим програми на основі СУБД є комерційними розробками, що відрізняються великою закритістю, не піддаються зміні розрахункових алгоритмів.

Отже, як програмне забезпечення оперативного аналізу грошових коштів на ПК можна успішно використати Excel. В якості аргументів використання Excel на противагу індивідуальним програмним розробкам можна висунути такі:

- відкритість алгоритмів аналізу і, як наслідок, незалежність від розробника програми;
- можливість надавати граничних значень показникам;
- можливості варіантних розрахунків;
- багаті графічні можливості;
- низька вартість.

У межах однієї книги Excel можна вирішити як основні задачі оперативного аналізу грошових потоків (аналіз поточної платоспроможності, коректування (вирівнювання) платежів з метою уникнення надмірних флуктуацій грошового потоку та ін.) [68], так і передбачити можливість побудови інших аналітичних зведень для розв'язання подальших задач. Скажімо, за певними критеріями можна проаналізувати відхилення оптимізованих значень від фактичного рівня грошових активів, результат такого аналізу передбачатиме прийняття раціональних управлінських рішень щодо вкладення вільних чи залучення позикових коштів, а також пошуку внутрішніх резервів підвищення поточної платоспроможності підприємства.

Висновки до третього розділу

1. Оскільки аналіз руху грошових коштів здійснюється на основі даних «Звіту про рух грошових коштів», це дає можливість робити висновки про значущість операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Нами було розкрито та обґрунтовано, та запропоновано два методи, які забезпечують повний та достовірний облік грошових потоків. Також, велику увагу приділено самим етапам проведення аналізу грошових коштів, які дозволяють у повному обсязі проводити аналіз досліджуваного підприємства.

Проведений аналіз показав, що ПП «Фенікс Агро» є ліквідним, платоспроможним, стійким та рентабельним за всіма статтями.

З метою оптимізації грошових потоків було запропоновано ввести посаду аналітика у службу економічної безпеки, який буде здійснювати внутрішній контроль підприємства, у тому числі, регулярний аналіз грошових коштів, з використанням запропонованих етапів проведення аналізу.

2. У контексті аналізу грошових потоків нами було виділено три основні групи коефіцієнтів: показники якості грошових потоків підприємства; показники результативності використання грошових коштів; показники ліквідності та платоспроможності, що розраховуються на базі грошових потоків, а також запропоновані методи аналізу грошових коштів та етапи проведення аналізу грошових потоків.

З метою підвищення якості аналізу грошових потоків необхідно здійснювати комплексний аналіз, заснований не лише на фінансовій звітності, але і на використанні податкової звітності, планів рахунків, історії розвитку підприємства, первинних документів, бухгалтерських звітів, оборотно-сальдових відомостей тощо.

3. Для виявлення резервів, пошуку шляхів виходу на якісніші рівні господарювання рекомендовано розроблення та впровадження задач перспективного аналізу, спрямованого на прогнозування параметрів виробничо-фінансових результатів діяльності і своєчасне формування управлінських рішень.

Оскільки такий аналіз вимагає застосування складних економіко-математичних методів і моделей аналізу, для ефективного розв'язання задач оперативного аналізу грошових потоків можна досягти за умови проектування їх на базі сучасних інформаційних систем. Це вимагає, своєю чергою, коректної постановки задач, ретельного з'ясування технічних умов їх реалізації та зваженості у виборі відповідного апаратного та програмного забезпечення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проаналізувавши питання аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання, було здійснено науково-теоретичне обґрунтування та розроблено рекомендації з аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання на основі досліджуваного підприємства ПП «Фенікс Агро».

У роботі в повному обсязі були розкриті окреслені проблеми, а саме: визначення теоретичних засад аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання, визначення інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків та необхідність удосконалення організації та методики аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання.

Отже, по результатах проведеного дослідження робимо певні висновки:

1. Грошові потоки — це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їх еквіваленті, які утворюються в процесі господарської діяльності та впливають на забезпечення платоспроможності підприємства. Управління формуванням та використанням грошових потоків слід розглядати від первинного суб'єкта господарювання до безпосередньо держави. Дослідивши питання аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання, можна стверджувати, що для ефективної не тільки господарської, але й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформувавати власну стратегію управління грошовими коштами.

2. Функціонування будь-якої діяльності залежить від різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів, тобто погроз, які визначають необхідність розробки системи управління фінансовими ресурсами, що дозволяє здійснювати стратегічні та поточні цільові установки.

Нинішня національна система державного регулювання включає в себе порядок проведення готівкових та безготівкових розрахунків, валютне регулювання та контроль, регламентування форм розрахунків в залежності від типу господарських операцій, податкове та митне регулювання,

регулювання норм і методів амортизації основних засобів та нематеріальних активів. Для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ.

3. Основними напрямками діяльності ПП «Фенікс Агро» є дистрибуція концентрованих кормів і зернотрейдинг. Зокрема, реалізація зернових та олійних культур, повнораціонних комбікормів, кормових сумішей, концентратів та преміксів для всіх сегментів тваринництва та птахівництва. За аналізований період 2013-2017 роки ПП «Фенікс Агро» значно розширив виробничу базу та штат персоналу, значно збільшились обсяги надходжень та витрат грошових коштів, в той же час збільшилась залежність від зовнішніх джерел.

4. Оскільки організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків є засобом формалізації аналітичного процесу, а її реалізація забезпечує досягнення поставленої мети, нами було розроблено організаційно-інформаційну модель для підприємства ПП «Фенікс Агро», яка включає в себе певні критерії які дозволяють досягати поставленої мети аналізу грошових потоків підприємства, а саме прискорювати рух грошових коштів, підвищувати оборотність активів і капіталу, а також, забезпечувати фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

5. Проаналізувавши джерела утворення грошових коштів відмітимо що, за останні п'ять років основними джерелами утворення коштів є поточні зобов'язання, зокрема короткострокові кредити банків та поточні зобов'язання за виданими авансами. За напрямками використання значна частка коштів направлена на збільшення обсягів дебіторської заборгованості, запасів та основних засобів. Аналіз джерел утворення грошових коштів здійснюється на основі балансу підприємства, динаміка статей якого інтерпретується як формування джерел або як витрата коштів. Також оцінюється вплив факторів на формування та використання коштів. Визначення якості управління визначається за видами руху грошових коштів.

6. Аналіз досліджуваного підприємства ПП «Фенікс Агро» показав, що баланс підприємства є ліквідним, загальна вартість активів підприємства за аналізований період збільшилась на 564,9%; структура балансу є задовільною; підприємство платоспроможне, тобто підприємству цілком вистачає ресурсів для погашення поточних зобов'язань. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) показав, що підприємство стійке, стабільно працює, витрати покриваються отриманим прибутком повністю та вчасно, власний капітал за 5 років збільшився на 242,8%, що свідчить про стабільність отримання прибутку, але дебіторська заборгованість збільшилась на 424,4% за аналізований період, це означає, що дебітори не вчасно сплачували свої зобов'язання.

7. Розкриваючи питання щодо визначення інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків, ми прийшли до висновку, що досліджуваному підприємству для якісної та ґрунтовної класифікації грошових потоків ПП «Фенікс Агро» слід використовувати фасетний метод.

Фасетна класифікаційна система – це система, в паралельному поділі всієї сукупності на незалежній класифікаційній основі. Фасетна система є досить гнучкою в своїй класифікації, що дозволяє інтегрувати її з новими фасетами і виключати старі.

Для підвищення ефективності управлінських рішень для досліджуваного підприємства пропонується шестикритеріальна модель фасетної класифікації грошових потоків. Запропоновані критерії дозволяють у повному обсязі отримати достатньо повне уявлення про певний грошовий потік. Для оцінювання якості грошових потоків рекомендовано використовувати такі характеристики руху: ламінарність та турбулентність потоку, які сприяють швидкості надходження та використання грошових потоків.

Для якісної та корисної оцінки інформації в інформаційній системі управління грошовими потоками суб'єкта господарювання нами було проаналізовано та запропоновано до використання 12 принципів корисності інформації. Доречність кожної з 12 категорій розглядалась з точки зору

економічної цінності, облікової методології та середовища, що впливають на прийняття управлінських рішень.

Найважливішими принципами, на нашу думку, є своєчасність, яка означає, що інформація бухгалтерського обліку та звітності повинна бути доступною для користувачів, до того моменту, поки вона має для них значення; зрозумілість, яка робить інформацію фінансової звітності уніфікованою та зрозумілою для всіх, завдяки впровадженню стандартних показників для характеристики явищ та процесів в економіці; квантифікація, яка виражає данні звіту у кількісному значенні, чим допомагає приймати певні управлінські рішення. Данна практика рекомендована для використання підприємству ПП «Фенікс Агро», адже вона значно покращить зв'язок між функціями управління.

8. Для якісного аналізу руху грошових коштів необхідно проводити регулярний аналіз підприємства використовуючи «Звіт про рух грошових коштів». Дослідивши первинну документацію ПП «Фенікс Агро» ми здійснили розрахунки чистого грошового потоку підприємства, які показали, що за аналізований період змінились напрями формування та використання коштів, зокрема, щодо формування – збільшено обсяги поточних зобов'язань для використання коштів у оборотних активах. За 2013-2017 роки якість управління коштами ПП «Фенікс Агро» можна визначити як нормальну, основні надходження коштів від операційної діяльності і витрачаються на інвестиційну діяльність. Не зважаючи на часткове погіршення ефективності використання та надходження коштів (все ж грошові кошти досліджуваного підприємства використовуються ефективно.

З метою оптимізації грошових потоків було запропоновано ввести посаду аналітика у службу економічної безпеки, який буде здійснювати внутрішній контроль підприємства, у тому числі, регулярний аналіз грошових коштів, з використанням запропонованих етапів проведення аналізу.

Розглядаючи проблематику необхідності удосконалення методики аналізу грошових потоків підприємства, для ПП «Фенікс Агро» запропоновано використовувати базові методи аналізу грошових потоків: горизонтальний, вертикальний, трендовий та коефіцієнтний. Дані методи включають в себе 2 етапи проведення:

- 1) аналіз рівномірності розподілу грошових потоків за кварталами, який полягає у визначенні рівномірності розподілу надходжень та витрат протягом року;
- 2) аналіз збалансованості надходжень та витрат за періодами, який полягає у визначенні тісноти зв'язку між надходженнями і витратами грошових коштів.

У контексті аналізу грошових потоків нами було виділено три основні групи коефіцієнтів: показники якості грошових потоків підприємства; показники результативності використання грошових коштів; показники ліквідності та платоспроможності.

Для ефективного аналізу підприємства, було запропоновано включити до посадової інструкції особи, яка відповідатиме за аналіз грошових потоків підприємства, пункт який зазначатиме обов'язкове проведення аналізу за допомогою запропонованих методів, етапів проведення аналізу грошових потоків та використовуючи розрахункові коефіцієнти.

Ефективне розв'язання задач оперативного аналізу грошових потоків можна досягти за умови проектування їх на базі сучасних інформаційних систем. Це вимагає, своєю чергою, коректної постановки задач, ретельного з'ясування технічних умов їх реалізації та зваженості у виборі відповідного апаратного та програмного забезпечення.

Для виявлення резервів, пошуку шляхів виходу на якісніші рівні господарювання нами рекомендована організаційна система на базі інформаційних систем з використанням Excel, спрямована на прогнозування параметрів виробничо-фінансових результатів діяльності і своєчасне формування управлінських рішень. У межах однієї книги Excel можна

вирішити як основні задачі оперативного аналізу грошових потоків, так і передбачити можливість побудови інших аналітичних зведень для розв'язання подальших задач.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс № 2755-VI від 15.08.2018 р. зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс № 436-IV від 17.06.2018 р. зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Цивільний кодекс № 435-IV від 02.08.2018 р. зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» № 265/95-ВР від 19.07.2017 р. зі змінами і доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні» № 2164-VIII від 05.10.2017 р. зі змінами і доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 04.05.2018 р. зі змінами і доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346-III від 04.06.2017 р. зі змінами і доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
8. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV зі змінами і доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства фінансів України № z0336-13 від 03.08.2018 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» затверджене наказом Міністерства фінансів України № z0515-00 від 19.08.2014 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції» затверджене наказом Міністерства фінансів України № z0269-02 від 14.03.2017 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України № z0893-99 від 05.01.2018 р. зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
13. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Нацбанку України № v0148500-17 від 01.06.2018 р. із наступними змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
14. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою правління НБУ № z1172-03 від 21.12.2017 зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
15. Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми готівкового розрахунку» №148 від 28.12.2017 р. із наступними змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

16. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Міністерства Фінансів України № з1547-17 від 29.11.2017 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена наказом Міністерства Фінансів України № з0377-04 від 20.04.2018 р. зі змінами та доповненнями. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» в редакції № 929_019 від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО) «Вплив змін валютних курсів» в редакції № 929_019 від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 (МСБО) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» в редакції № 929_048 від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО) «Подання фінансових звітів» в редакції № 929_022 від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 1440 «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації від 21.01.2014 р. № 437/2011 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Методичні рекомендації з комерціалізації розробок, створених у результаті науковотехнічної діяльності» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р. № 1655 «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
25. Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України від 07.12.2005 р. № 300 «Про затвердження Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Н. Б. Ярошевич Фінанси підприємств : навч. посіб. / Київ: Знання, 2012. – 341 с.
27. Х. І. Цвайг Економіка і фінанси підприємства: підручник. / Львів: ДУВС, 2014. – 698 с.
28. Л. О. Омелянович Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. – 284 с.
29. Г.М. Калетнік Фінансовий менеджмент, навч. посіб. / Вінниця: Хай-Тек Прес, 2010. – 320 с.
30. І. А. Бланк Фінансова стратегія підприємства. / Київ: Ніка-Центр, 2016. – 520 с.
31. Т. В. Момонт, В. О. Безугла, Ю. О. Тараруєв, М. В. Кадничанський Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Київ: ЦУЛ, 2011. – 712 с.
32. Ф. Ф. Бутинць Економічний аналіз. / Житомир: Рута, 2013. – 680 с.
33. Є. М. Сорокіна Аналіз грошових потоків підприємства: теорія та практика в умовах реформування економіки. / Москва: Фінанси та статистика. 2013. 176 с.
34. А. М. Ковалева Фінанси. / Москва: Фінанси та статистика, 2013. – 384 с.
35. І. А. Маркіна Менеджмент підприємства. / Київ: Вища школа, 2010. – 76 с.

36. Л. В. Тешева, О. Д. Щербань, О. О. Вакуленко Поняття грошового потоку підприємства. /Мукачево, МДУ. – 2017. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/114.pdf
37. Н. Е. Аванесова Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики: монографія. /Харків: Лідер, 2014. – 203 с.
38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
39. Р. Б. Тяг Планування діяльності підприємства. /Київ: МАУП, 2006. – 156 с.
40. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні затверджене наказом Міністерства фінансів України № 146 від 01.06.2018 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
41. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій затверджене наказом Міністерства фінансів України № 291 від 05.01.2018 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
42. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті затверджене наказом Міністерства фінансів України №146 від 21.12.2017 р. із наступними змінами та доповненнями.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
43. Є. В. Мних, Н. С. Барабаш Фінансовий аналіз. /Київ, КНТЕУ, 2014. – 536 с.

44. В. С. Пономаренко Інформаційні системи і технології в економіці: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. /Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. – 544 с.
45. Ю. С. Цал-Цалко Принципи формування облікової інформації сіб'єктами господарської діяльності. /Житомир: Вісник ЖДТУ №4 (34), 2014. – 10 с.
46. Б. М. Винері Фасетна класифікація. – Миколаїв: Дело, 2015. – 73 с.
47. Т. Ю. Дюдюн Оцінка рентабельності грошових потоків при управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01. /Дніпропетровськ: ДДАГ, 2010. – 20 с.
48. Є. В. Мних Фінансовий аналіз: навч. посіб. /Київ: КНТЕУ, 2010. – 412 с.
49. С. С. Черниш Аналіз грошових коштів підприємства. Збірник наукових праці кафедри економічного аналізу. Випуск 11. /Тернопіль: Видавництво «Економічна думка», 2015. – с.158-161.
50. В. В. Ясишена Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. /Економічний простір. 2008. – Випуск 16.
51. Л. О. Лігоненко, Г. В. Ситник Управління грошовими потоками. Навч. посібник. /Київ, КНТЕУ. 2005. – 255 с.
52. Г. В. Митрофанова, Г. О. Кравченко, Н. С. Барабаш та ін. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. /Київ, КНТЕУ. 2002. – 301 с.
53. Є. П. Кожанова, І. П. Отенко Економічний аналіз підприємств. /Київ. Видавничий дім «Скарби», 2010. – 336 с.
54. В. Ф. Ситник Системи підтримки прийняття рішень. /Київ. КНЕУ. 2010. – 614 с.
55. В. С. Пономаренко Інформаційні системи і технології в економіці. /Київ, Видавничий центр «Академія». 2012. – 544 с.
56. Л. М. Савчук І. В. Вишнякова Фасетна система кдастфікації лізингових угод. /Академічний огляд. Економіка та підприємництво. 2010. - №2. – с. 46-51.
57. В. В. Ясишена Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація. /Економічний аналіз. 2008. – Випуск №2. – с. 321-324.

58. Л. С. Яструбецька Аналіз грошових потоків в системі управління підприємством. /Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л. Українки. 2010. - №1 – с. 352-367.
59. О. В. Побудова системи управління фінансовими потоками підприємства в ринкових умовах. /Економічний Вісник Національного гірничого університету. 2003. – Випуск №3 – с. 56-63.
60. Л. В. Височіна. Теоретичні засади управління грошовими активами підприємства. Вісник НТУ «ХП». /Харків, 2014. – 345 с.
61. Т. М. Власюк Волинець О.М., Новіцька Н.І. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. Вісник КНУТД. / Київ: 2014. – 506 с.
62. В. В. Ясишена, І М. Сисоєва Методика проведення аналізу грошових потоків підприємств. /Київ, Інноваційна економіка., 2015. – 231 с.
63. Т. В. Гринько, Т. З. Гвініашвілі Концептуалізація моделей управління змінами на підприємствах в сучасних умовах мінливого середовища. /Київ, 2015. – 324 с.
64. Н. О. Піскунова Підходи до визначення категорій «грошові потоки» та «управління грошовими потоками». Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 18-19 листопада 2016 року) / ГО «Львівська економічна фундація». Львів: ЛЕФ, 2016.
65. Т. О. Власюк Оптимізація грошових потоків суб'єктів господарювання. Європейська інтеграція: історичний досвід та економічні перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 3-4 березня 2017 р.). /Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017.
66. Г. В. Кошельок Експрес-діагностика фінансового стану підприємства за допомогою ліквідного грошового потоку / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 вересня 2013 р. /Одеса, 2013. – с. 213–214.
67. Н. І. Власюк Фінансовий аналіз. Навч. посіб. /Львів. Вид-во ЛКА, 2016. – 311 с.

68. В. В. Зянько Фінанси підприємств. /Вінниця: ВНТУ. 2016. – 125 с.
69. Н. І. Хахонова Інформаційні потоки в системі управління грошовими потоками підприємства. /Рівне: Вісник №1 РДГУ. 2012. – с. 64-71.
70. А. Н. Журлов, Я. П. Квач, Г. В. Кошельок, В. В. Коваль Методична база постановки аналітичної системи оцінки результативності праці, монографія. /Одеса: Фенікс. 2011. – 224 с.
71. В. В. Пархоменко Подання інформації про рух грошових коштів. /Бухгалтерський облік і аудит. 2010. - №8. – с. 20-22.
72. Г. В. Кошельок Експрес-діагностика фінансового стану підприємства за допомогою ліквідного грошового потоку. /Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матер. II міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 вересня 2013 р. – Одеса: Антлант. 2013. – с. 213-214.
73. Н. М. Ткаченко Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського обліку. /Київ: А. С. К.. 2009. – 352. с
74. Р. О. Гранова Грошові кошти. Розрахунки: Бухгалтерський облік. /Київ: ЦУЛ. 2010. – 207 с.
75. О. Л. Рященко Мистецтво жити без грошей. /Київ: Дебет-Кредит №50. 2010. – с. 5-7.
76. В. В. Ковальов Фінансовий аналіз: методи та процедури. /В. В. Ковальов. – М.: Фінанси та статистика. 2011. – 560 с.
77. Р. В. Костирко Фінансовий аналіз. Київ: Фактор. 2007. – 784 с.
78. Г. О. Крамаренко Фінансовий аналіз: підручник / Г. О. Крамаренко, О. С. Чорна. – Київ: Центр. Навч. літ. – 2008. – 392 с.
79. Н. Н. Селізнєва Фінансовий аналіз. Управління фінансами – 2-ге видання. /М.: ЮНІТІ-ДАНА. 2007. – 639.
80. П. К. Бечко Податковий менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /П. К. Бечко. – Київ: Центр навчальної літератури. 2009 – 288 с.
81. М. Д. Білик Фінансовий аналіз. /Київ: КНЕУ. 2014 – 592 с.
82. В. В. Бочаров Економічний аналіз. /Київ: Центр навчальної літератури. 2013 – 432 с.

83. Я. М. Демченко Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. /Сер.: Бухгалтерській облік, контроль і аналіз. – 2014. – Випуск №1. – с. 96-108
84. І. М. Дмитренко Аудит: діагностика безперервності діяльності підприємств. /Донецьк: Дон. Нац. Ун-т економіки і торгівлі ім. М. Тугана-Барановського, 2010 – 320 с.
85. В. М. Жук Наукове забезпечення розрахунків ефективності досліджень з бухгалтерського обліку. /Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2010. – Випуск №7(1). – с. 453-463
86. Н. М. Журавльова Облік дебіторської заборгованості в Україні та іноземних країнах. Основні відмінності. /Управління розвитком . – 2013 - №17 – с. 11-13
87. С. В. Зеленко Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. /Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2014. – Випуск №11(1) – с. 65-71
88. А. С. Іващенко Проблеми обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в Україні / Молодий вчений . – 2014 - №4 – с. 69-71
89. В. В. Кірсанова Вплив облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів. /Інноваційна економіка. 2013. №6 – 325 с.
90. М. І. Коваль Удосконалення обліку, аналіз та аудит готівкових розрахунків підприємства. /Наукові праці МАУП. Сер.: Економічні науки. Випуск №2. 2013 – с. 18-23
91. Д. Л. Кузьмін Облік грошових розрахунків у різних літературних джерелах. /Житомир: Вісник Житомирського технологічного університету. Сер.: Економічні науки. Випуск №1. 2013. – с. 10-13
92. У. О. Марчук Міжнародні стандарти у сферах обліку, контролю та аудиту. /Молодий вчений. Випуск №10. 2014. – с. 106-111
93. Є. О. Масленніков Облікове забезпечення кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання. /Одеса: Науковий вісник ОНЕУ. Випуск №10. 2014 – с. 103-113

94. М. С. Пушкар Теорія і практика формування облікової політики. /Тернопіль: Карт-бланш. 2012. – 260 с.
95. Н. М. Пономаренко Організаційно-методичні аспекти обліку розрахункових операцій підприємства. /Ужгород: Науковий вісник Ужгородського університету. Випуск №1(2). 2015 – с. 116-120.